

Hazena u Đakovu – od rukometa do rukometa

UDK 796.322(497.5 Đakovo)

Stručni rad

Zvonimir Mikić

Đakovo

Hazena kao pretežito ženski sport na području Hrvatske počela se igrati 1920. godine. U to vrijeme se nazivala rukomet jer je to bio prihvatljiviji naziv nego strani naziv hazena. Prenijeli su je studenti iz Slavonije (iz Osijeka i Vukovara) koji su studirali u Pragu, Brnu i drugim češkim gradovima. Istovremeno se i u Brodu na Savi, u Prvom školskom nogometnom klubu počela igrati hazena, a pravila su vjerojatno dobili od Arnolda Hofmanna.

Od prvih utakmica u Osijeku u kolovozu 1920. godine s vremenom se razvio novi sport koji je na našim prostorima egzistirao s prekidima sve do 1951. godine. U tom razdoblju igrale su se najprije prijateljske utakmice, zatim prvenstva po podsavezima, a kasnije i državna prvenstva.

U Đakovu se hazena igrala u razdobljima od 1922. do 1924., zatim od 1932. do 1935. i na kraju od 1945. do 1951. godine.

Sredinom 1951. godine u Hrvatskoj se zaključilo da je budućnost ovog sporta u razvijenijoj inačici koja se u početku nazivala mali rukomet, a od 1956. godine jednostavno rukomet.

Ključne riječi: hazena, rukomet, Đakovo, Certissa, Građanski

UVOD

Hazena se kao sportska igra pojavila u Češkoj krajem 19. stoljeća. Od igre za zabavu i razonodu prometnula se najprije u školsku igru, zatim u na-

tjecateljsku igru između škola, a postepeno i među gradovima i klubovima. Natjecanja su počela s prijateljskim utakmicama. Tek se početkom dvadesetih godina hazena počinje u Češkoj igrati u klubovima i među klubovima.

Antonin (Anton) Krištof učitelj tjelovježbe u Malostranskoj realci osmislio je i primijenio prva pravila hazene po uzoru na pravila igre cilova koja su bila tiskana u knjizi Jozefa Klenky „Telovična hry” 1892. godine. Ta pravila usavršio je i objavio Vaclav Karas 1905. godine u časopisu „Uyahova tele-sna”. Nova pravila pod nazivom hazena objavljena su 1908. godine (*Sportska enciklopedija*).

Antonin (Anton) Krištof bio je iznimno važna osoba za razvoj hazene. Godine 1907. u Akademiji na Strakovu osnovao je prvu ekipu hazene u Češkoj. Već 1909. godine osnovane su još tri ekipe, te je moglo početi između njih natjecanje. S tom namjerom, 1909. godine, Antonin (Anton) Krištof inicirao je osnivanje Savezne komisije hazenskih ekipa. Češki Olimpijski odbor priznao je hazenu kao sport 1911. godine. Od tada započinje promocija hazene u Češkoj i izvan nje (*Sportska enciklopedija*).

Na Šestom svesokolskom sletu u Pragu 1912. godina odigrana je pokazna hazena utakmica kojom je hazenu upoznao dio sportskog svijeta.

Nova dotjerana pravila hazene izdao je Jaro Trantina 1918. godine. Bio je to put ka traženju organizacijskog oblika nakon čega je osnovan Čehoslovački savez hazene i ženskih sportova 1920. godine.

U Parizu je 1921. godine osnovana Međunarodna federacija ženskih sportova koja je hazenu uvrstila u program Svjetskih sportskih igara žena. Da bi pokazale hazenu izvan Čehoslovačke igralice iz postojbine hazene igrale su 1922. godine propagandne utakmice u Monte Carlu i u Parizu. Nešto kasnije, (1923. i 1924.) počele su se igrati međunarodne prijateljske utakmice između reprezentacija više europskih država (Čehoslovačke, Francuske Jugoslavije, Poljske i dr.). U Pragu je 1926. godine organiziran tromeč Čehoslovačke, Jugoslavije i Francuske kao uvod u službeno natjecanje. Službenih međunarodnih natjecanja u hazeni do 1930. godine nije bilo.

Na Trećim svjetskim ženskim igrama koje su održane u Pragu 1930. godine hazena je doživjela svoju punu afirmaciju. Na tim igrama natjecanje u hazeni dobilo je tretman Prvog svjetskog prvenstva u hazeni. Prvo mjesto osvojila je reprezentacija Čehoslovačke, pobijedivši u finalu reprezentaciju Jugoslavije s 8:5. Svjetska prvenstva u hazeni nisu se dugo zadržala. Odigra-

no je još samo jedno u Londonu 1934. godine na Četvrtim svjetskim ženskim igrama na kojima je reprezentacija Jugoslavije osvojila prvo mjesto. U finalu je pobijedila reprezentaciju Čehoslovačke sa 6:4 (4:2). Nakon tih igara rasformirala se Međunarodna federacija ženskih sportova te se svjetska prvenstva u hazeni više nikada nisu organizirala (*Grupa autora: Razvoj rukometa u Hrvatskoj*).

Hazena se zadržala kao privlačna sportska igra i nakon toga u mnogim zemljama. Osim u kolijevci hazene Čehoslovačkoj, nastavila se igrati sve do pred Drugi svjetski rat u Poljskoj, Francuskoj, Jugoslaviji, Rusiji i još nekim zemljama. U njima su se redovno održavala lokalna i nacionalna prvenstva.

Nakon Drugog svjetskog rata hazena je obnovljena i organizirana u nekim zemljama Europe pa i u Hrvatskoj. Međunarodnih reprezentativnih utakmica u hazeni poslije Drugog svjetskog rata više nije bilo ili su ostala nezabilježena. Pred rastućim zanimanjem sportskih krugova za mali rukomet početkom pedesetih godina hazena se igrala sve manje te je vrlo skoro potpuno nestala kao sportska disciplina.

*

U Hrvatskoj se hazena počela igrati početkom dvadesetih godina prošlog stoljeća - i to u Slavoniji. Tisak i sportski krugovi u Hrvatskoj hazenu su u njezinim počecima nazivali rukomet. Prvi tragovi nove igre na našim prostorima pojavili su se 1920. godine istovremeno u Brodu na Savi (od 1934. godine Slavonski Brod), Osijeku i Vukovaru, a nešto kasnije i u Vinkovcima. Iz tih sredina hazena se kao privlačna igra za djevojke i žene proširila u obližnje gradove Slavonije i Srijema, a zatim i širom Hrvatske (*Sportska enciklopedija*).

U Brodu na Savi je u listopadu 1919. godine osnovan Prvi đачki nogometni klub Olimpija. U proljeće 1920. godine dobili su pravila neke nove igre vjerojatno od gospodina Arnolda Hofmanna, a on od svojeg šogora koji je bio Čeh. Bila je prvenstveno namijenjena djevojkama, ali su je igrali i dječaci. Tako se u Prvom đачkom nogometnom klubu Olimpija počeo igrati rukomet (hazena), te se osnovala rukometna sekcija (Nikola KATALENIĆ: *Igračice rukometnog kluba „Olimpija” u Brodu na Savi u proljeće 1920. godine* i Milutin TOMIĆ: *Sjećanje na osnivanje Đачkog srednjoškolskog kluba Olimpija u Slavonskom Brodu*).

Istovremeno (ljetu) 1920. godine u Osijeku su se vršile pripreme za Prvi slet židovske omladine Kraljevine Srba Hrvata i Slovenaca koji se trebao održati od 10. do 12. kolovoza. Početkom ljeta na „veliko ferje” u Osijek, Vukovar i druga mjesta došli su studenti koji su u Čehoslovačkoj savladali pravila hazene i počeli provoditi dogovor da s tom igrom upoznaju mladež u svojim sredinama. S obzirom da su među njima bili članovi židovskih klubova, dolaskom u Osijek i Vukovar počeli su djevojke učiti igri hazene u svojim matičnim židovskim klubovima. Tako se „rodila” ideja da se na sletu „nova igra” pokaže široj sportskoj javnosti.

Prema sjećanju jednog od njih, Oskara Winklera, kolega Berthold Freund i on u Vukovaru su počeli u Židovskom omladinskom društvu Moriah djevojke trenirati hazenu (rukomet). U Osijeku je to učinio Marko Preisz s još dva studenta čijih se imena Oskar Winkler ne sjeća. Oni su također okupili poveću grupu članica židovskog društva i uvježbavali ih novoj sportskoj disciplini.

Novinar i kazališni i filmski kritičar Ivan Flod koji se u više članaka i knjiga o hazeni navodi kao pokretač hazene u Osijeku, u rukopisu „Kada i kako se počeo rukomet igrati kod nas” piše da je on počeo trenirati prvu rukometnu ekipu u Židovskom društvu Makabi u Osijeku. Moguće je on bio jedan od dva studenta čijih se imena Oskar Winkler nije mogao sjetiti. U pripremi za prvi javni nastup ekipe Makabija iz Osijeka i Moriaha iz Vukovara odigrale su nekoliko probnih utakmica.

Ivan Flod također navodi da su u želji da rukometašice osječkog Makabija imaju s kime trenirati u Hrvatskom građanskom sport klubu u Osijeku i u Radničkom sportskom klubu Sloga ubrzo osnovane rukometne sekcije (hazena) koje su zajedno trenirale te se tako rukomet u Osijeku vrlo brzo razvijao.

Prvi Slet židovske omladine Kraljevine SHS održavao se od 10. do 12. kolovoza 1920. godine. Rukometna (hazena) utakmica odigrana je 10. kolovoza i ušla je u povijest kao prva utakmica u rukometu (hazeni) na području Hrvatske pa i šire.

Sljedeći mjesec (5. 09.) odigrana je u Vukovaru nova utakmica, ovaj put između gradskih ekipa Vukovara i Osijeka (*Ilustrovana športska revija*, 23/1920.). Utakmica je bila iznad svega atraktivna jer su djevojke nastupile u „dresovima” - kratkim suknjicama, što je za ono vrijeme bilo vrlo smjelo. Školske uprave u Osijeku su jedva dozvolile javni nastup svojih učenica uz zabranu da se javno obznane imena igračica iz njihovih škola.

Za prvu utakmicu na brzinu su prevedena pravila s Češkog u čijoj je konkretizaciji sudjelovao i Ivan Flod. On je u *Povijesti sporta*, (4/1970.) objavio članak „*Rukomet u Slavoniji prije 50 godina*” u kojem opširno piše o pojavi rukometa (hazene) u našim krajevima.

Pišući o pravilima Ivan Flod ističe da je prijevod prvih pravila objavljenih u *Ilustrovanoj športskoj reviji* (25/1920.) u rubrici „Rukomet” potpisan s O.W. napravio Karel Wiesner sin direktora Osječke tvornice šećera, a da je u tisku krivo potpisan s O.W. To mišljenje su uglavnom prihvatili mnogi koji su kasnije pisali o hazeni u Hrvatskoj. Međutim, u pismu gospodina Winklera Bogdanu Cuvaju vidljivo je da je prijevod pravila načinio Oskar Winkler, a da je zaključak Ivana Floda o Karelu Wiesneru bio pogrešan (B. CUVAJ: *Osnivači rukometa – Češke hazene u Jugoslaviji*).

U *Ilustrovanoj športskoj reviji* (7/1921.) objavljen je drugi prijevod pravila hazene potpisana sa *ar.* čiji autor je ostao nepoznat.

Treći prijevod koji je bio sa službenih pravila Čehoslovačkog saveza hazene i ženskih sportova napravio je Vladimir Chilak 1922. godine i dao ga na korištenje Hrvatskom akademskom športskom klubu iz Zagreba. Taj prijevod je objavljen u splitskom *Ilustrovanom tjedniku Sport* u nastavcima (brojevi 12 – 15) 1923. godine. Ista pravila prihvatio je Jugoslavenski lakoatletski savez 18. 06. 1923. godine te su postala službena pravila hazene. (I. FLOD: *Kada i kako se počeo igrati rukomet kod nas*).

Nakon prvih utakmica u Osijeku i Vukovaru, u listopadu 1920. godine u Brodu na Savi je Židovsko društvo Makabi osnovalo hazena sekciju koja je odigrala nekoliko prijateljskih utakmica iste godine.

I u Vinkovcima je 1920. godine (10. 10.) odigrana prva propagandna rukometna utakmica. Bila je to utakmica između Židovskog omladinskog društva iz Vukovara i rukometnog „tima” iz Vinkovaca. Pobijedile su tada dobro utrenirane Vukovarke s visokih 24:4 (15:2) (*Ilustrovana športska revija*, 28/1920.).

Odjek prvih javnih rukometnih utakmica u Osijeku, Vukovaru i Vinkovcima bio je da se u Slavoniji, a zatim u cijeloj Hrvatskoj počnu osnivati klubovi i sekcije hazene u ovisnosti o dotoku podataka o novom sportu i rukometnih pravila, a najviše o mogućnosti da se novi sport vidi u praktičnoj izvedbi. U Zagrebu je prvi klub u kojem se počeo igrati rukomet (hazena) bio HAŠK. HAŠK je sredinom ljeta (08. 08.) 1922. godine odigrao i prvu međunarodnu

utakmicu s ekipom SK Źidenice iz Brna. Rezultat je bio 12:3 za gošće iz Čehoslovačke. Nakon te utakmice u Hrvatskoj se počeo upotrebljavati naziv hazena.

Tih godina hazena se počela igrati u svakom većem mjestu u Hrvatskoj. Proces osnivanja bio je veoma intenzivan od 1922. do 1925. godine, ali i nakon tih godina, u mnogim gradovima i većim mjestima su se osnivale sekcije ili klubovi hazene. Aktivnost u njima u pravilu je ovisila o generaciji djevoja-ka koje su igrale hazenu. Nakon nekoliko godina igranja, djevojke su se pre-stajale baviti sportom odlazeći za drugim životnim interesima (školoвање, udaja, preseljenje i sl.). Zato su se sekcije i klubovi gasili jednakom brzinom kako su se i osnivali.

Procesi osnivanja i gašenja sekcija i klubova hazene izmjenjivali su se sve do novog uzleta hazene prvih godina trećeg desetljeća. Pravu eksploziju hazena je u Hrvatskoj doživjela 1932. godine. Te godine ponovo se u cijeloj Hrvatskoj, a osobito u Slavoniji, osnivaju ili obnavljaju mnoge sekcije. Procesi koji su započeli početkom tridesetih opet su imali kratkotrajan vijek. Već nakon dvije godine opet počinje obrnuti proces, proces gašenja klubova koji će dovesti do prestanka igranja hazene u Hrvatskoj do pred Drugi svjetski rat.

Prvenstvena natjecanja u hazeni počela su 1923. godine u Zagrebu kao Prvenstvo Grada, a zatim su nastavljena u Prvenstvu Zagrebačkog hazena podsaveza. Od 1924. godine počela su se igrati i državna prvenstva. U svim natjecanjima nekih godina igralo je mnoštvo ekipa, a nekih godina jako mali broj, ovisno o broju aktivnih ekipa i njihovim financijskim mogućnostima.

Od prvog prvenstva 1924. godine do posljednjeg 1938. godine završnice državnog prvenstva odigrane su 10 puta. Najuspješniji klub u natjecanju za prvenstvo bivše države bila je ekipa HŠK Concordia iz Zagreba. Osvojila je šest naslova prvaka: 1927., 1931., 1932., 1933., 1934. i 1937. godine. Ostala prvenstva osvojili su: BSK (Beograd) 1924., 1. SSK Maribor 1928., SK Viktorija (Slavonski Brod) 1935. i HAŠK (Zagreb) 1938. (B. CUVAJ: *Prvenstvo u igranju hazene od 1921. do 1938. godine*). U Čehoslovačkoj je Concordia 1931. godine osvojila „neoficijelno prvenstvo svijeta”. Krajem 1931. Concordia je proslavila trogodišnje razdoblje nepobjedivosti u kojem je odigrala 57 utakmica bez poraza s gol razlikom 1018:45 (*Športski list, 193/1931.*).

U razdoblju do 1938. godine kada je odigrano posljednje prvenstvo, završnice prvenstva nisu se odigrale 1925., 1926., 1929., 1930. i 1936. godine.

Igračice hrvatskih hazena klubova dale su značajan doprinos reprezentativnim uspjesima. Najveće uspjehe reprezentacije bivše države u hazeni ostvarile su na Trećim svjetskim ženskim igrama u Pragu i na četvrtim u Londonu. U Pragu su 1930. godine osvojile drugo mjesto, a u Londonu 1934. godine su postale svjetske prvakinja u hazeni. Na oba svjetska prvenstva sve igralice reprezentacije Jugoslavije (osim dvije) bile su iz zagrebačke Concor-dije.

Snažan razvoj hazene u Hrvatskoj početkom dvadesetih godina prošlog stoljeća tražio je organizacijski oblik koji bi mogao pratiti i usmjeriti razvoj novog sporta. S tom namjerom je 18. 06. 1923. godine Jugoslavenski lako atletski savez (JLAS) u Zagrebu primio hazenu u svoj sastav kao sekciju (odbor). Prvi klubovi koji su se učlanili u Sekciju za hazenu JLAS-a s područja hrvatske bili su: HAŠK Zagreb, HŠK Concordia Zagreb, Hazena klub II realne gimnazija Vesna Zagreb, Bjelovarski građanski SK Bjelovar, Sportski klub Olimpija Karlovac, Čakovečki sportski klub Čakovec, SK Taninpila Sušine - Gjurgjenovac, Židovski sport klub Herut Vinkovci, Srednjoškolski sport klub Viktorija Križevci i HŠK Penkala Zagreb. Inicijator osnivanja sekcije hazene u Jugoslavenskom lakoatletskom savezu bio je Ante Schneller (I. FLOD: *Kada i kako se rukomet počeo igrati kod nas*).

Sekcija (odbor) u JLAS potvrdila je opravdanost organizacijskog sustava te je 06. 09. 1924. godine u Zagrebu osnovan Jugoslavenski hazena savez (JHS). Skupština Saveza donijela je odluku o organizaciji Saveza kroz podsaveze u Ljubljani, Zagrebu, Beogradu i Velikom Bečkereku (Zrenjaninu). Vojvođanski podsavez u Velikom Bečkereku ukinut je 1927. godine, a Brodski hazena podsavez osnovan je 1934. godine.

Jugoslavenski hazena savez kroz povijest je mijenjao sjedište Saveza, pa i naziv. Iz Zagreba sjedište Saveza je odlukom Skupštine od 07. 05. 1927. godine premješteno u Ljubljanu. Sljedeće godine, 24. 11. 1928. u Savez je primljena laka atletika te je naziv promijenjen u Jugoslavenski savez hazene i savez ženskih sportova (*Sportski list Osijek*, 293/1928.). U drugim izvorima piše samo Jugoslavenski savez hazene i ženskih sportova.

Savez je 1929. godine ponovo promijenio sjedište i naziv. Vraćen je u Zagreb, a vraćen je i prvotni naziv Jugoslavenski hazena savez (B. CUVAJ: *Prvenstvo u igranju hazene od 1921. do 1938. godine*). Posljednja promjena u krovnoj organizaciji hazene bila je 28. 05. 1933. godine kada je Izvanredna skupština Saveza ponovo primila laku atletiku u svoj sastav i promijenila

naziv u Jugoslavenski savez ženskih sportova (*Športski list*, 267/1933.). Taj naziv zadržao je do svojeg kraja 1938. godine.

*

Nakon Drugog svjetskog rata u općem „fiskulturnom” pokretu i za hazenu su trebala opet doći dobra vremena, barem kako je to bilo postavljeno u planovima za poslijeratni razvoj sporta. Novoosnovana sportska društva dobila su zadatak da obnove prijeratnu sportsku aktivnost i da ju podignu na još višu razinu. Na taj način obnovljena je i aktivnost hazene u onim sredinama u kojima je prije rata bila razvijena, ali i u nekim novima. Uz nogomet, odbojku, stolni tenis i kuglanje za muškarce, hazena je bila sport za djevojke i žene koji je uz gimnastiku i odbojku bilo najlakše organizirati.

U Slavoniji su postojali najbolji uvjeti za obnovu hazene jer je još djelomično bila aktivna generacija igračica, trenera i sportskih djelatnika koji su bili u hazeni prije rata. A i gledatelji su pamtili atraktivne utakmice ženskog sporta. Zato su se u sportskim klubovima diljem Slavonije brzo i lako osnivale sekcije hazene čak i bez njezine formalne registracije. Djevojke su pozvane da se uključe u sportska društva i počnu trenirati hazenu.

Za službena natjecanja nije u početku bilo ni kvalitete niti sustava natjecanja pa su se uglavnom igrale prijateljske utakmice. Do 1948. godine već je bilo dovoljno klubova i sekcija u kojima se igrala kvalitetna hazena te se moglo početi razmišljati o početku natjecanja. Fiskulturni savez Hrvatske (FISAH) osnovao je Odbor za hazenu koji je 1948. godine zaključio da su sazreli uvjeti za organizaciju prvenstva Hrvatske u hazeni (Grupa autora: *Razvoj rukometa u Hrvatskoj*).

Kao uvod u prvenstveno natjecanje, u jesen 1948. godine u Slavoniji je organiziran veliki pokalni turnir u hazeni. Na turniru je igralo osam ekipa podijeljenih u dvije skupine: sjevernu i južnu.

U južnoj skupini igrali su: Amater (Budainka-Slavonski Brod), Crvena zvijezda (Slavonski Brod), Gimnastičko društvo (Vinkovci) i Slaven (Borovo). U sjevernoj skupini bili su: Jedinstvo (Donji Miholjac), Proleter (Belišće), Slavonac (Valpovo) i Tekstilac (Osijek).

Pobjednik pokalnog turnira bila je ekipa Slavena iz Borova koja je u dvije finalne utakmice bila bolja od Crvene zvijezde iz Slavonskog Broda (arhivska građa B. CUVAJA).

U arhivi Bogdana Cuvaja u popisu klubova koji su igrali na ovom turniru nalazi se i Sloboda iz Đakova. U drugim izvorima (*Razvoj rukometa u Hrvatskoj, Sportska enciklopedija i dr.*) Sloboda se ne nalazi na popisu sudionika pokalnog turnira.

Prvo poslijeratno Prvenstvo Hrvatske u hazeni organizirano je 1949. godine. Na prvenstvu je igralo 15 ekipa podijeljenih u tri grupe (zone) Zapad, Sjever i Jug. U grupama se igralo po dvostrukom bod sustavu. Pobjednici grupa igrali su polufinalni turnir, a nakon njega finalni i na kraju se razigravalo za prvaka Hrvatske.

U grupi (zoni) Sjever igrali su Slaven (Borovo), Jedinstvo (Donji Miholjac), Proleter (Belišće), Grafičar (Osijek) i Tekstilac (Osijek). Prvo mjesto bez poraza osvojila je ekipa Slavena iz Borova, a drugo Jedinstvo iz Donjeg Miholjca (*Glas Slavonije broj 1372/1949.*)

U grupi (zoni) Jug igrali su Crvena zvijezda, Amater-Budainka, Slavonija (svi Slavonski Brod), Gimnastička sekcija Vinkovci, Lokomotiva (Vinkovci), Sloboda (Đakovo) i Šokadija (Vrpolje). Prvo mjesto osvojila je ekipa Crvene zvijezde iz Slavanskog Broda, a drugo ekipa Slobode iz Đakova (*Brodski list 24/1949.*).

U grupi (zoni) Zapad igrali su Mladost (Čakovec), Naprijed (Sisak) i Lokomotiva (Zagreb). Prvo mjesto osvojila je ekipa Naprijeda iz Siska, a drugo Mladost iz Čakovca (arhivska građa B. CUVAJA).

Prvo prvenstvo Hrvatske poslije Drugog svjetskog rata osvojila je ekipa Crvene zvijezde iz Slavanskog Broda, najbolja hazena ekipa tih godina. Finalni susret predao je Slaven iz Borova jer je prvu utakmicu u kojoj je Slaven pobijedio s 4:2, Odbor za hazenu FISAH-a poništio (*Glas Slavonije 1436/1949.*).

Sljedeće prvenstvo Hrvatske 1950. godine igralo se u četiri zone.

U zoni „A” igrali su Jedinstvo (Donji Miholjac), Proleter (Belišće), Tekstilac (Osijek), Grafičar (Osijek) i Slaven (Borovo). Voditelj natjecanja u zoni „A” bilo je Jedinstvo Donji Miholjac. Prvo mjesto osvojio je Slaven iz Borova, a drugo Jedinstvo iz Donjeg Miholjca.

U zoni „B” igrali su Lokomotiva (Zagreb), Saobraćaj (Zagreb), Tekstilac (Varaždin), Mladost (Čakovec), Jedinstvo (Ogulin) i Naprijed (Sisak). U zoni „B” natjecanje je vodila Lokomotiva Zagreb. Prva dva mjesta osvojili su Mladost iz Čakovca i Naprijed iz Siska.

U zoni „C” su igrali Mirko Kljaić (Nova Gradiška), Amater (Slavonski Brod), Crvena zvijezda (Slavonski Brod), Slavonija (Slavonski Brod) i Borac (Podvinje). U zoni „C” voditelj zonskog prvenstva bila je Crvena zvijezda iz Slavonskog Broda koja je osvojila i prvo mjesto, ispred ekipe Mirko Kljaić iz Nove Gradiške.

U zoni „D” natjecali su se Lokomotiva (Vinkovci), Mladost (Vinkovci), Sloboda (Đakovo), Šokadija (Vrpolje), Šokadija (Babina Greda) i Budućnost (Donji Andrijeveci). U zoni „D” za voditelja natjecanja određena je Sloboda iz Đakova (*Narodni sport 332/1950.*). Prva dva mjesta osvojili su Sloboda iz Đakova i Šokadija iz Vrpolja.

Na finalni turnir za prvaka Hrvatske koji se održavao 14. - 15. 10. 1950. godine u Zagrebu, sa polufinalnih turnira plasirali su se Crvena zvijezda (Slavonski Brod), Mirko Kljaić (Nova Gradiška), Slaven (Borovo) i Jedinstvo (Donji Miholjac). Finalni turnir mogao se s pravom nazvati „slavonski” jer su na njemu igrale sve 4 ekipe s područja Slavonije.

Prvo mjesto osvojila je ekipa Crvene zvijezde iz Slavonskog Broda sa sve tri pobjede. Drugo mjesto osvojila je ekipa Mirko Kljaić iz Nove Gradiške koja je postigla dvije pobjede (*Glas Slavonije 1703/1950.*). Crvena zvijezda je time postala dvostruki prvak Hrvatske u hazeni.

Prvenstvo Hrvatske u hazeni 1950. godine smatralo se i prvenstvom Jugoslavije jer se u drugim republikama bivše države republička prvenstva nisu organizirala.

Za vrijeme održavanja finalnog turnira, 15. 10. 1950. godine u Zagrebu je osnovan Hazena savez Hrvatske. Za predsjednicu Saveza izabrana je Matilda Justin. U vrijeme osnivačke skupštine u Savez je bilo učlanjeno 26 klubova ili sekcija, najviše sa područja kontinentalne Hrvatske. Od tog broja 16 ekipa bilo je iz Slavonije.

Na skupštini je odlučeno da će se sljedeće godine (1951.) organizirati Hrvatske liga s 8 klubova u kojoj će se igrati po sustavu „svatko sa svakim” u proljeće i u jesen. Prema uspjesima s prošlog prvenstva u Hrvatskoj ligi 1951. godine su igrali: Crvena zvijezda (Slavonski Brod), Mirko Kljaić (Nova Gradiška), Slaven (Borovo), Jedinstvo (Donji Miholjac), Lokomotiva (Zagreb), Sloboda (Đakovo), Šokadija (Vrpolje) i Proleter (Belišće).

U 1951. godini, ne samo što se hazena malo igrala, nego o hazeni nalazimo i veoma malo podataka. U proljeće 1951. godine odigrao se samo prvi

dio Hrvatske lige u hazeni koji nikada nije nastavljen. Prvo mjesto osvojila je tada najbolja hrvatska ekipa - Crvena zvijezda iz Slavanskog Broda kojoj je to bio treći uzastopni naslov prvaka Hrvatske. Pobijedila je u svih sedam utakmica i osvojila 21 bod s razlikom pogodaka 56:2. Drugo mjesto osvojila je ekipa Mirko Kljaić iz Nove Gradiške (*Glas Slavonije, 1909/1951.*).

Pored Hrvatske lige, u Hrvatskoj je 1951. godine ambiciozno osnovana i Druga hrvatska liga. U njoj su igrali M. Kljaić II iz Nove Gradiške, Amater Budainka (dio Slavanskog Broda) i Grafičar iz Osijeka. (*Glas Slavonije, 1877/1951.*). Očigledno je da se u toj ligi igralo nekoliko krugova jer novinar piše da je Grafičar osvojio 21 bod pobijedivši u svim utakmicama osim jedne i jedne odigrane neriješeno (*Glas Slavonije, 1925/1951.*).

Najveći broj lokalnih hazena djelatnika u proljeće i rano ljeto 1951. godine nisu znali što se priprema u Rukometnom savezu Hrvatske, a i nekim pojedincima u netom osnovanom Hazena savezu Hrvatske nove tendencije u rukometu nisu bile dovoljno poznate i jasne. Pripremala se fuzija dva saveza i transformacija hazene u moderniju varijantu rukometnog sporta.

U Zagrebu su 12. 08. 1951. godine održane izvanredne skupštine Hazena saveza Hrvatske i Rukometnog saveza Hrvatske na kojima su donesene odluke o prihvaćanju prijedloga za spajanje dva Saveza.

Inicijator spajanja bio je Rukometni savez Hrvatske koji je osnovan 19. 12. 1948. godine i koji je do tada udruživao sekcije i klubove uglavnom velikog rukometa. Sigurno je i kod jednog dijela rukovodstva Hazena saveza Hrvatske počela sazrijevati svijest o tendencijama u rukometnom sportu jer je relativno lako prihvaćen prijedlog za spajanje s Rukometnim savezom.

Nakon Odluke o fuziji dva saveza, na istoj skupštini donijeta je i odluka da se sve hazena ekipe u Hrvatskoj preorijentiraju na igranje malog rukometa. U trenutku spajanja Hazena saveza Hrvatske i Rukometnog saveza Hrvatske, u Hrvatskoj je bilo aktivno dvadeset šest klubova i sekcija hazene i petnaestak klubova i sekcija velikog rukometa (arhivska građa B. CUVAJA).

Odluka o prelasku hazena klubova na mali rukomet nije prošla bez bure. Osobito su negodovali neki klubovi iz Slavonije, najviše iz Slavanskog Broda i Osijeka. Nakon pojedinačnog negodovanja, svi hazena klubovi prihvatili su odluke Skupštine Saveza i postupno prešli na igranje malog rukometa.

Počeci hazene u Đakovu

Hazena ili rukomet, kako se u svojim počecima nazivala nova sportska igra, vrlo brzo je nakon prvih utakmica u Osijeku i Vukovaru pronašla svoje mjesto i u đakovačkom sportu. Blizina gradova u kojima se pojavila (Brod na Savi, Osijek, Vukovar, Vinkovci) i njezino širenje ovim prostorima prirodno je „novi” sport doveo i u Đakovo.

Prvi pisani tragovi o rukometu (hazeni) u Đakovu pronađeni su u Đakovačkim pučkim novinama 08. 07. 1922. godine. Novinar piše da je prošle nedjelje ženska rukometna sekcija Đakovačkog Športskog kluba odigrala svoju prvu utakmicu protiv rukometne sekcije Građanskog Športskog kluba iz Broda (Brod na Savi). Rezultat je bio 7:2 u korist mnogo bolje ekipe iz Broda, čije igračice su mnogo iskusnije, tehnički kvalitetnije i brze. Nepotpisani novinar zaključuje da su „naše igračice, za ovaj prvi nastup posvema zadovoljile”. Ekipa ĐŠK-a u toj povijesnoj utakmici igrala je u sljedećem sastavu: Katica Bešlić, Ružica Sušilović, Jelica Benel, Barica Slavnović, Marija Leović, Zdenka Benel i Mara Lončarević (arhivska građa B. CUVAJA).

Trag o još jednoj utakmici đakovačkih igračica rukometa (hazene) iz 1922. godine pronađen je u tekstu Ivana Floda u *Slavonskom športskom listu* 17. 07. 1924. godine, u članku pod nazivom „Historijat športa u Slavoniji”, s podnaslovom Hazena, u kojem piše da je 1922. godine jedinu utakmicu ekipa Đ.Š.K.-a odigrala protiv Slavije iz Osijeka. Rezultat je bio 10:0 za igračice Slavije. Datum utakmice u članku Ivana Floda nije naveden.

I treću utakmicu koju je rukometna ekipa ĐŠK-a odigrala 1922. godine bila je protiv JŠK Slavija iz Osijeka. Odigrana je u Osijeku 17. 09. 1922. godine, a pobijedila je očito bolja i iskusnija osječka ekipa s 12:4 (*Hrvatski list*, 211/1922.). Bio je to vjerojatno uzvratni susret za utakmicu o kojoj piše Ivan Flod.

Prema podacima iz arhive Bogdana Cuvaja, 1922. godine ekipa ĐŠK-a odigrala je u Osijeku još jednu utakmicu protiv ekipe ŽŠK-a Makabi. I tu utakmicu ĐŠK je izgubio sa 7:0. Imena igračica ĐŠK-a u tim utakmicama nisu objavljena.

Ovi podaci govore da se rukomet u Đakovu počeo igrati dvije godine nakon što se pojavio u Hrvatskoj i nakon što su odigrane prve rukometne utakmice 1920. godine. Prve godine u kojoj se osnovala đakovačka ekipa dokazano je odigrala četiri utakmice što za ondašnje sportske prilike u Đakovu nije bilo malo.

Na žalost, iz tog vremena nisu u tisku ili u objavljenim radovima pronađeni opširniji podaci o osnivačima, igračicama i okolnostima koje su dovele do osnivanja hazena sekcije u đakovačkim klubovima.

Zato su iznimno vrijedna sjećanja dviju đakovačkih igračica koje su igrale rukomet (hazenu) od 1922. do 1924. godine, Marije Leović-Wepper i Marije Bešlić-Turk. One su u odgovorima na upitnik koji im je poslao gospodin Bogdan Cuvaj 1971. godine, opisale svoja sjećanja na prve godine rukometa (hazene) u Đakovu. Njihovi usklađeni odgovori pomogli su da se s visokim stupnjem sigurnosti mogu opisati osobe i događaji s početka rukometa u Đakovu.

Sekciju hazene u ĐŠK-u osnovao je u proljeće 1922. godine Fran Zaviška, porijeklom Čeh koji je u Đakovu vodio odvjatničku kancelariju. Prvi trener bio je Ivan Hager student Filozofskog fakulteta u Pragu. Hageru su djevojke dale nadimak Bog i Profesor, prvi jer je bio autoritet u klubu, a drugi jer je bio student Filozofije. Njega je zamijenio Rudolf Boda koji je studirao medicinu u Pragu.

I ovdje se vidi češki štih koji je na različite načine bio naglašen i u drugim dijelovima Slavonije i Hrvatske. Treći trener iz toga vremena bio je Vatroslav Gamberger koji se u Đakovu doselio iz Tuzle i koji je za vrijeme boravka u Đakovu bio vrlo aktivan u đakovačkom sportu. Treniranje igračica ĐŠK-a preuzeo je u jesen 1923. godine kada je dio igračica prestao igrati hazenu i vratio se u Hrvatski sokol budući da nisu bile zadovoljne rezultatima koje su postizale u hazeni. Vatroslav Gamberger je popunio ekipu novim igračicama i nastavio ih trenirati za utakmice koje su slijedile.

Igralište na kojem se igrao rukomet (hazenu) u Đakovu bilo je na nogometnom igralištu na Pazarištu, istom onom na kojem je i sada igralište nogometnog kluba Đakovo Croatia.

Prve igračice rukometa u đakovačkom ĐŠK-u bile su: Katica Bešlić-Turk (golmanica), Anica Šultajz (bek), Božica Wolf (half), Ružica Sušilović-Todorović (half), Pavica Wolf (krilo), Marija Leović-Wepper (centar), Mara Lončarević (krilo) te Zdenka Benel-Tavčar (centar), Jelica Benel-Vitek, Magda Vesinger-Bauer i Barica Slavnović.

Oprema igračica je bila živopisna: kapice žuto plave, bluze plave sa žutim umetkom, suknje i patike crne.

Iz istraživanja Bogdana Cuvaja vidljivo je da je i Židovsko kulturno i sportsko društvo u Đakovu također 1922. godine njegovalo rukomet (hazenu) što nije slučajno jer su židovska društva i u drugim gradovima igrala rukomet

(hazenu), a njihova društva u Osijeku i Vukovaru bila su utemeljitelji hazene na ovim prostorima. Rezultati s njihovih utakmica kao i drugi podaci o sportskom djelovanju ovog društva u Đakovu dvadesetih godina prošlog stoljeća nisu nađeni.

Iz početnog razdoblja primjetna je aktivnost đakovačkih rukometašica i 1923. godine.

Narodni list 33/1923. donosi vijest o utakmici odigranoj 12. 08. 1923. godine između rukometašica ĐŠK-a i SK Bosanac u Bosanskom Šamcu. Bosanski Šamac je u to vrijeme bio vrlo jak rukometni centar. Njegova hazena ekipa u mnogim je utakmicama pobjeđivala ekipe većih gradova. U tom susretu hazena sekcija ĐŠK-a izgubila je s rezultatom 3:13.

Uzvratni susret odigran je u Đakovu i opet je pobijedila ekipa SK Bosanac, ovaj puta s 10:5. (B. CUVAJ: *Bosanski Šamac po družini hazene 1922.-1926. postaje razvijeno sportsko mjesto*).

HAZENA EKIPA ĐŠK-a iz 1923. GODINE

Stoje s lijeve strane: Marija Leović, Anica Šultajz, Katica Bešlić, Božica Wolf, Ružica Sušilović; Sjede s lijeve strane: Pavica Wolf i Mara Lončarević

Najvredniji pronalazak iz tog vremena je slika snimljena 02. 09. 1923. godine prije ili nakon utakmice protiv ekipe JŠK-a Slavija iz Osijeka. U toj utakmici igralice ĐŠK-a pobijedile su gošće sa 7:5. Bila je to prva pobjeda protiv renomiranog protivnika koji je do tada redovito pobjeđivao đakovačke rukometašice. Ekipe ĐŠK-a igrala je u sljedećem sastavu: Katica Bešlić-Turk, Anica Šultajz, Božica Wolf, Ružica Sušilović-Todorović, Pavica Wolf, Mara Lončarević i Marija Leović-Wepper.

Utakmica nije ostala zapamćena samo po prvoj pobjedi đakovačkih rukometašica. Na toj utakmici zbio se jedan neobičan i simpatičan događaj koji opisuje kapetanica ĐŠK-a gospođa Leović-Wepper. Igračica Slavije Mira Kokot je njoj (Mariji Leović-Wepper), koja je bila u trku s loptom prema голу, strgala suknju te je ova ostala samo u gaćicama. Usprkos toj „nezgodi”, na opće zaprepaštenje gledatelja, centar ĐŠK-a je nastavila trčati s loptom prema protivničkom голу i zabila pogodak. Nakon toga vratila se do Mire Kokot i „opalila joj zaušnicu”. Sudac nije reagirao na sve to vjerojatno i sam zaprepašten događajem na utakmici, jer u ono vrijeme vidjeti djevojku u gaćicama na javnom mjestu predstavljao je pravi skandal. Moguće je zamisliti koje je sve komentare morala istrpjeti obitelj ove igralice, a posebno Marija „lekciju” od svoje mame (sjećanje gospođe Marije Leović Wepper).

Od vijesti iz tadašnjeg tiska nađene su obavijesti kojima se pozivaju zainteresirani za treniranje rukometa da se jave kapetanici M. Leović (*Đakovačke pučke novine* 20/1923). U broju 24/1923. je opet samo obavijest da se počelo sa treniranjem i da će se treninzi održavati ponedjeljkom, srijedom i subotom od 18 sati te nedjeljom od 16 sati. Treniranje četiri puta tjedno navodi na zaključak da se radilo o vrlo ozbiljnom pristupu novom sportu. Ista obavijest objavljena je i u *Narodnom listu* 24/1923.

Druge vijesti iz rukometa su iz *Đakovačkih pučkih novina* (25/1923.) gdje u rubrici Športske vijesti s podnaslovom Rukometna sekcija piše da se „upozoravaju članice da redovito polaze jer će samo u tome slučaju moći u najskorije vreme javno nastupiti”. „Također se obavještava javnost da kapetanica odlazi u Zagreb, vodstvo se do daljnega povjerava K. Bešlić koja prima prijave novih članica prigodom treninga na igralištu”. U potpisu Ivan Hager. Iz pisma Katice Bešlić-Turk evidentno je da se radi o pogrešci u tisku. Katica Bešlić je bila nova kapetanica ĐŠK-a i sigurno su se njoj trebale javiti djevojke koje su bile zainteresirane za rukomet.

Posljednja pronađena utakmica ĐŠK-a iz ovog razdoblja odigrana je u Novoj Gradiški u srpnju 1924. godine protiv novoosnovane hazena sekcije SK Unitas. Rezultat te utakmice nije zabilježen (arhivska građa B. CUVAJA).

U lokalnom tisku posljednja vijest o hazeni u Đakovu objavljena je na stranicama Narodne obrane. Novinar piše kritički osvrt na sport u Đakovu, a o hazeni stoji sljedeće: „I hazena je bila već u svojim prvim pobjedama zadržana, budući da gajitelji nijesu ispravno shvaćali pravu svrhu i značaj sporta” (*Narodna obrana* 35/1925.).

Iz ovog članka može se zaključiti da je u Đakovu, kao uostalom i u većem dijelu Slavonije pa i Hrvatske, sredinom dvadesetih godina prošlog stoljeća, došlo do stagnacije u razvoju rukometa ili hazene kako se već tada počela nazivati u tisku i u službenom ophođenju. Smjena jedne generacije i prestanak hazenskih aktivnosti postalo je svojstveno mnogim sredinama. Hazena se zadržala samo u većim gradovima (Zagreb), a jedino se zapažaju počeci u nekim novim sredinama gdje se hazena nije do tada igrala (Donji Miholjac, Orahovica i dr.).

Zlatno doba hazene

Nakon što je reprezentacija Jugoslavije na Trećim svjetskim ženskim igrama u Pragu 1930. godine osvojila drugo mjesto, hazena se ponovo vraća na šire područje Hrvatske, pa tako i u Đakovo. U Slavoniji se tih godina, u početku skromno, ponovo osnivaju ili obnavljaju hazena sekcije i klubovi u skoro svakom većem mjestu, ne samo u gradovima.

Godine 1932. već možemo govoriti o uzletu. U pojedinim sredinama osniva se po nekoliko sekcija. Tako je bilo i u Đakovu.

Prvu hazena sekciju u Đakovu u tridesetim godinama prošlog stoljeća osnovalo je Židovsko kulturno i sportsko društvo početkom 1932. godine. Pročelnik sekcije bio je trgovac Epstein (Epštajn). Klub se učlanio u Jugoslavenski savez ženskih sportova 1933. godine (arhivska građa B. CUVAJA).

Nešto kasnije 24. svibnja (*Sport*, 3/1932.), ŠK Certissa je osnovao svoju hazena sekciju. Za pročelnika i trenera izabran je Stjepan Hegedušević, nogometni i hazena sudac u Đakovu. Tajnik sekcije bio je Slavko Faist (*Hrvatski list*, 336/1932.).

Inicijativom gospode Vatroslava Ganbergera i Božidara Brajkovića u ŠK Građanskom se gotovo istovremeno (28. 05.) osnovala hazena sekcija. Vatroslav Gamberger izabran je za pročelnika hazena sekcije. U startu je hazena sekcija ŠK Građanski imala 23 igračice (*Hrvatski list* 149/1932.). U navedenom članku Hrvatskog lista piše: „istoga dana poveo je akciju za osnivanje hazene i ŠK Certissa”. Ovo može izazvati zabunu o datumu osnivanja hazena sekcije Certisse.

U jesen iste godine (15. 09. 1932), Vatroslav Gamberger osniva Hazena ŠK Concordiju s hazenom kao jedinom sekcijom (*Hrvatski list*, 257/1932.). Očigledno je došlo do neslaganja u ŠK Građanski jer je vrlo aktivni član (Gamberger) istupio iz Građanskog i osnovao novi klub. Prigodom osnivanja novog hazena kluba u Đakovu, iz ŠK Građanski u Concordiju je prešlo osam igračica tako da se klub mogao odmah uključiti u natjecanje.

Osnivanjem Concordije Đakovo je, kao i neka druga mjesta u Slavoniji i u Hrvatskoj, u isto vrijeme imao više aktivnih hazena sekcija. Na taj način su se otvorile mogućnosti za odigravanje brojnih prijateljskih utakmica u istom gradu bez velikih troškova za putovanja na utakmice u druga mjesta. Za postizanje više kvalitete hazene, kao što će se kasnije vidjeti, moralo je biti i toga.

Hazena ekipe koje su se tada u tisku većinom nazivale družine igrale su zapaženu ulogu u društvenom životu Đakova. Organizirale su se utakmice kod obilježavanja klupski značajnijih datuma i u vjerskim i drugim svečanim prigodama.

Razdoblje hazene u Đakovu od 1932. godine obrađivao je gospodin Eugen Njirjak. Objavio je više članaka u *Povijesti sporta* (80/1989., 104/1995., 107/1995., 110/96.), *Reviji Đakovačkih vezova* (1972. godine) i u Đakovačkom glasniku (19/95., 20/95., 22/95., 23/95. i 25/1995.). Njemu možemo zahvaliti na obilju fotografija iz tog vremena i identifikaciju mnogih igračica.

Ni dva mjeseca nakon osnivanja đakovačkih klubova zabilježena je prva hazena utakmica. Odigrala ju je u Đakovu ŠK Certissa 24. 07. 1932. godine protiv ŠK Hajduk iz Osijeka. Rezultat je bio 6:2 u korist gostujuće ekipe. Pred mnogo gledatelja sudio je gospodin Hardi iz Osijeka. Ekipa Certisse igrala je u sljedećem sastavu: Zlata Španjević-Hegedušević, Marija Seitz-Rebac, Jela Lončarević, Evica Raumberger-Schwemein, Staža Knežević-Mance, Reska Medvedarović-Lovrić i Elizabeta Vesinger-Hodovski (prema slici iz albuma E. Njirjaka). Oba pogotka za Certissu postigla je Elizabeta Vesinger - Hodovski. Osim strijelca oba pogotka, istakle su se Reska Medvedarović-Lovrić i Evica Raumberger-Schwemein. Izvjestitelj s utakmice opisuje veliko

zanimanje gledatelja za „lijepu igru, a vjerojatno i igračice” (*Hrvatski list*, 206/1932.).

Nakon dugog vremena (osam godina) bilo je lijepo opet vidjeti djevojke u kratkim suknjicama i sportskim majicama u dinamičnoj sportskoj igri. Novinar (A.K.) vjerojatno Antun Kalman, ocjenjuje da „družina Certisse i unatoč svome porazu, može biti zadovoljna svojim prvim nastupom”.

Sljedilo je razdoblje vrlo intenzivnog igranja hazenskih utakmica.

ŠK Građanski i ŠK Certissa odigrali su prijateljsku utakmicu 31. 07. 1932. godine koja je završila pobjedom Građanskog s 3:1 (2:1) (*Hrvatski list*, 215/1932.). Zanimljivost ove utakmice je pobjeda Građanskog koji je u svim sljedećim utakmicama protiv Certisse redovno gubio, kako prijateljske tako i službene utakmice.

Športski klub Građanski, koji je osnovan 1931. godine, premda je službeno registriran u siječnju 1932. godine, odlučio je 14.08.1932. godine slaviti prvu godišnjicu svog postojanja. Prvi predsjednik ŠK Građanski bio je Božidar Brajković koji je bio veoma vezan za đakovačku hazenu. Zato je hazena dobila visoko mjesto u programu proslave.

U okviru proslave ŠK Građanski je dogovorio za 14. 08. 1932. godine gostovanje najkvalitetnije hazena družine u Hrvatskoj svih vremena HŠK Concordija iz Zagreba.

Pred „rekordnim” brojem gledatelja, kako piše tisak, Concordija je pobijedila ŠK Građanski s 24:1 (14:0). Visoki rezultat ne iznenađuje jer je Concordija tih godina sa sličnim rezultatima pobjeđivala gotovo sve svoje protivnice. Vrijednost utakmice bila je što se sportsko Đakovo upoznalo s ljepotom i dinamikom, do tada široj sportskoj javnosti nepoznatog sporta. Ekipa ŠK Građanski nastupila je u sljedećem sastavu: Evica Staubringer-Ćurković, Ružica Beran-Urbanovsky, Liza Reiter, Marija Benoš, Marija Beran, Micika Nekić-Brandeker i Ana Possert. Zamjene su bile Mila Glied i Marica Bogdan. Za gošće su igrale: Gršetić, Lovrenčić, Župan, Kocković, Cimperman, Cuvaj i Tonković. Golove za Concordiju su postigle Cimperman 7, Cuvaj 9 i Tonković 8, a za Građanski jedini pogodak postigla je Mila Glied. Utakmicu je sudio savezni sudac i trener gostujuće ekipe gospodin Bogdan Cuvaj (*Hrvatski list*, 225/1932.).

Kako je u to vrijeme bio dosta izražen sportski rivalitet među đakovačkim sportskim društvima (često do granica neukusa), nekoliko dana nakon ove utakmice (18. 08. 1932.), ŠK Certissa organizirala je utakmicu protiv još jedne ugledne i kvalitetne ekipe, SK Ilirija iz Ljubljane.

Gošće su zanimljivo, pobijedile s istim rezultatom s kojim je HŠK Concordija pobijedila ŠK Građanski - 24:1 (13:1). Jedini pogodak za Certissu postigla je Elizabeta Vesinger-Hodovski. Za ovu utakmicu Ing. Josip Kovač instalirao je na igralištu Certisse električnu rasvjetu. To je bila prva sportska priredba pod rasvjetom u Đakovu. U nekim člancima (E. Njirjak) piše čak među prvima i u Slavoniji. Tisak izvještava da je publike i na toj utakmici bilo vrlo mnogo (*Osječki sport*, 5/32).

Samo 3 dana nakon ove utakmice, 21. 08. 1932., (*Osječki sport*, 5/32.) hazena družine ŠK Certissa i ŠK Građanski sastale su se u prijateljskoj utakmici. U obostrano vrlo dobroj igri i u izjednačenoj utakmici pobijedila je ekipa ŠK Certisse s 5:4 (1:2). Pogotke za Certissu postigle su: Jela Medvedarović-Rac 3, Eizabeta Vesinger-Hodovski i Anica Piller-Kraljević po 1, a za ekipu ŠK Građanski Ružica Beran-Urbansky 3 i Mila Glied 1 pogodak. Sudio je Vatroslav Gamberger iz Đakova (*Narodna obrana*, 35/1932. i *Osječki sport*, 4/1932.).

U predigri sastale su se rezerve Certisse protiv kombinirane ekipe Građanskog i Židovskog kulturnog i sportskog društva iz Đakova. Pobijedila je uvjerljivo ekipa Certisse II s 8:0. Svih 8 pogodaka postigla je Mila Knežević. Ovu utakmicu sudio je Ivan Epstein (*Narodna obrana*, 35/1932.).

ŠK Građanski iskoristio je boravak hazena družine SK Ilirija u Đakovu da dogovori prijateljsku utakmicu i svoje ekipe protiv Ilirije na povratku iz Šida kamo je iz Đakova Ilirija išla na prvenstvenu utakmicu.

Utakmica protiv Ilirije je ponovo pobudila veliki interes građana Đakova. Odigrana je 24. 08. 1932. godine također pri električnoj rasvjeti. U prvorazrednoj igri kako piše *Osječki sport* u broju 5/32., pobijedila je SK Ilirija s 32:2 (17:0). Oba gola za ŠK Građanski postigla je Ružica Beran-Urbansky. Uz strijelca pogodaka istakla se vratarica Staubringerova. Pred „vrlo mnogo publike” sudio je Vatroslav Gamberger.

U čestim prijateljskim utakmicama koje su se igrale uglavnom u Đakovu prednjačili su ŠK Certissa i ŠK Građanski.

U Đakovu je 04. 09. 1932. godine gostovala hazena družina Radničkog iz Požege i odigrala prijateljsku utakmicu s ekipom ŠK Građanski. Pobijedila je ekipa Građanskog sa 6:2. Golove za Građanski postigle su Ružica Beran-Urbansky 3, Mila Glied 2 i Micika Nekić-Brandeker 1. Istakle su se efikasna Beranova i vratarica Evica Staubringer-Ćurković. Sudio je ponovo Vatroslav Gamberger (*Osječki sport*, 6/1932. i *Hrvatski list*, 246/1932.).

Dana 08. 09. 1932. ŠK Certissa je u Đakovu igrala protiv vrlo kvalitetne ekipe Unitasa iz Nove Gradiške koja je imala već trogodišnji staž u hazenskom sportu. Nakon vrlo dobre igre Unitas je zasluženno pobijedio s 8:1 (6:0). Jedini pogodak za Certissu postigla je Zlata Španjević - Hegedušević. Sudio je Stjepan Hegedušević (*Osječki Sport*, 7/1932.).

Isti dan, na Malu Gospojinu, kako piše *Jugoslavenska sloga* 22/1932., hazena družina Građanskog igrala je u Brodu na Savi protiv BSK-a. Brođanke su bile nemilosrdne i zasluženno pobijedile sa 7:0 (5:0). Kod Građanskog su se istakle „golmanica (Evica Staubringer-Čurković) i centerica (Ružica Beran-Urbanovsky)” (*Osječki sport*, 7/1932.).

U uzvratu (11. 09.) u Đakovu BSK je opet bio bolja ekipa. Pobijedio je s 10:3 (3:1). Golove za Građanski dale su Ružica Beran-Urbanovsky 2 i Micika Nekić - Brandeker 1. Za gošće pogotke su postigle Luketić 4, Resler 3 i Seritić 3. Sudio je Vatroslav Gamberger iz Đakova. Izvjestitelj (*dm.*) ističe da su „domaće imale očitu smolu u pucanju na gol dok su gošće bile tehnički bolje i dotjeranije” (*Hrvatski list*, 252/1932. i 255/1932.).

Evidentno je da se Brod na Savi već 1932. godine prometnuo u napredno mjesto na hazena karti u Hrvatskoj. S klubovima iz Broda đakovačke ekipe igrale su česte prijateljske susrete i u tim susretima napredovale u tehnici i dobivale potrebno iskustvo u igranju hazene.

U istom mjesecu (18. rujna), ovaj puta je ŠK Certissa ugostila družinu BSK-a iz Broda na Savi i pokazala koliko je bolja ekipa od gradskog rivala Građanskog. Certissa je u toj utakmici pobijedila BSK s 4:3. I tu utakmicu sudio je Stjepan Hegedušević. Sva četiri pogotka za ŠK Certissu postigla je Reska Medvedarović-Lovrić. Uz strijelca 4 pogotka istakla se Evica Raumberger-Schwemlein odličnim obranama (*Osječki sport*, 8/1932.).

U uzvratnom susretu 2. 10. 1932. u Brodu na Savi BSK je pobijedio Certissu s 2:1 (0:1). Jedini pogodak za Certissu postigla je najbolji strijelac Certisse Reska Medvedarović-Lovrić (*Hrvatski list*, 277/1932.). U brodskom listu *Jugoslavenska sloga* 25/1932. novinar ističe loše suđenje domaćeg suca koji je priznao pobjedonosni pogodak BSK-a premda lopta nije bila u голу nego je udarila u vratnicu.

Prijateljska utakmica između domaćih družina Certisse i Concordije odigrana je 09. 10. 1932. godine. Pobijedila je ekipa Certisse s 4:1 (*Osječki sport*, 10/1932.). I na ovoj utakmici kao i na utakmici protiv BSK-a sva 4 pogotka postigla je Reska Medvedarović-Lovrić. Počasni gol za Concordiju dala je Micika Nekić-Brandeker. Pored Reske Medvedarović-Lovrić odlič-

nom igrom u Certissi su se istakle Elizabeta Vesinger-Hodovski i Anica Pavić-Verhas. Sudio je Božidar Brajković.

Za 16. listopada Židovsko kulturno i sportsko društvo organiziralo je „brzi pokalni hazena turnir” za 4 đakovačke hazena družine (*Osječki sport*, 12/1932.). Zbog kiše, organizator je službeno otkazao turnir, ali su ekipe Certisse, Građanskog i Concordije odlučile odigrati turnir svako sa svakim s 3 utakmice u trajanju 2 x 10 minuta. U prvoj utakmici Certissa je iznenađujuće odigrala 0:0 s Concordijom, a u drugoj je pobijedila Građanski s 4:0. Na utakmici Građanskog i Concordije vođa i trener sekcije Concordije Vatroslav Gamberger nagovorio je igračice da već nakon 5 minuta igre kod vodstva Građanskog od 1:0 napuste igru jer je po njegovom mišljenju igračica Građanskog postigla neregularan zgoditak. Na taj način prvo mjesto osvojila je Certissa, drugo Građanski, a treće Concordija (*Osječki sport*, 12/1932.).

Hazena podsavez Zagreb Đakovu je namijenio sjedište II. župe za područje Osijeka i Đakova. Referentom župe (povjerenik) imenovan je Vatroslav Gamberger. Vatroslav Gamberger kao povjerenik uputio je đakovačkim hazena klubovima upozorenje na ponašanje njihovih gledatelja, koji su često navijali za protivničke ekipe ili dobacivali neumjesne primjedbe igračicama protivničkog kluba.

Sjedište župe i nadležnost Vatroslava Gambergera nije bila dugog vijeka. *Osječki sport* je već 07. 09. 1932. godine objavio Zaključak odborske sjednice Zagrebačkog hazena podsaveza kojim se ukida II. župa Đakovo (i III. Nova Gradiška) i razrješava dotadašnji referent župe Vatroslav Gamberger. Svi klubovi župe Đakovo prelaze pod upravu podsaveza u Zagrebu i svrstavaju se u IV. grupu Zagrebačkog hazena podsaveza (*Osječki sport*, 6/1932.).

Krajem listopada (23. 10. 1932.) odlukom Zagrebačkog hazena podsaveza počelo se igrati prvenstvo i u IV. župi ili grupi - Đakovačkoj. U grupi su igrale ekipe: Certissa Đakovo, Građanski Đakovo, Concordija Đakovo i Hajduk iz Osijeka. Iz tiska (*Osječki sport*, 12/1933.) može se zaključiti da su sve utakmice IV. podsavezne grupe odigrane u Đakovu.

Suci na tim utakmicama također su bili iz Đakova. Milan Weis i Stjepan Hegedušević položili su sudački ispit pred komisijom kojom je predsjedao Bogdan Cuvaj u Đakovu, a Vatroslav Gamberger je sudački ispit položio u Zagrebu. Osim njih, hazenske utakmice (čak i prvenstvene) sudili su i ugledni đakovački sportaši i sportski djelatnici, aktivni u hazeni, Božidar Brajković, Ivan Epstein i Franjo Staubringer (*Đakovački glasnik*, 25/1995.).

U prvoj utakmici prvenstva u nedjelju 23. 10. 1932. u Đakovu je Certissa pobijedila Hajduk iz Osijeka s visokih 13:0. Pogotke su postigle Reska Medvedarović-Lovrić 6, Zlata Španjević-Hegedušević 5 i Jela Medvedarović-Rac 2. Pred mnogo gledatelja utakmicu je sudio Milan Weis iz Đakova. Nepotpisani novinar naglašava da je Certissa „predvela izvanrednu igru, punu lijepih kombinacija, dobrog štarta, sigurnog dodavanja, a odlikuje se dobrim i korisnim udarcima na vrata” (*Hrvatski list*, 296/1932.).

U drugoj utakmici prvog kola Građanski je 24. 10. 1932. u Đakovu pobijedio domaću Concordiju s 5:1. Pogotke za Građanski dale su Ružica Beran – Urbanovsky 3, Marica Bogdan i Anica Posert po 1., a za Concordiju Elizabeta Reiter. Ovaj susret sudio je Stjepan Hegedušević (*Hrvatski list*, 295/1932.).

Drugo kolo odigrano je u nedjelju 30. 10. 1932. U Đakovu su ŠK Građanski i Hajduk iz Osijeka odigrali neodlučeno 6:6. Za Građanski su pogotke dale Ružica Beran-Urbanovsky 4 i Marica Bogdan 2, a za Hajduk Margita Hardi 5 i Anica Jung 1. Sudio je opet Stjepan Hegedušević (*Osječki sport*, 14/1932.).

Također u Đakovu, u drugoj utakmici drugog kola Certissa je s 9:1 pobijedila domaću Concordiju. Pogotke za Certissu dale su Reska Medvedarović-Lovrić 6, Zlata Španjević-Hegedušević 2 i Jela Medvedarović-Rac 1, a za Concordiju Micika Nekić-Brandeker 1. Sudio je Milan Weis. U novinama se naglašava odlična igra Certisse koja bi postigla i veći rezultat da na vratima Concordije nije bila odlična vratarica Evica Staubringer-Ćurković (*Osječki sport*, 14/1932.).

Treće kolo podsaveznog prvenstva odigrano je 06. 11. 1932. U prvoj utakmici Certissa je u dosta nervoznoj igri pobijedila ŠK Građanski s 8:2 (7:2). Pogotke za Certissu su postigle Reska Medvedarović-Lovrić i Zlata Španjević-Hegedušević po 3 i Jela Medvedarović-Rac 2. Za ŠK Građanski pogotke su dale Ružica Beran-Urbanovsky i Anica Posert po 1. Sudio je Milan Weis (*Osječki sport*, 15/1932.).

Druga utakmica trećeg kola riješila je redosljed donjeg dijela tablice. Hajduk iz Osijeka pobijedio je domaću Concordiju s 5:1. Jedini pogodak za Concordiju postigla je Micika Nekić-Bradenker, a za Hajduk pogotke su dale Margita Hardi 3 i Ilonka Varga 2. Utakmicu je sudio Stjepan Hegedušević (*Osječki sport*, 15/1932.).

Na kraju jesenskog dijela prvenstva Certissa je bila prva s 3 pobjede i 6

osvojenih bodova. Građanski je bio drugi s 1 pobjedom i 1 neriješenom utakmicom i 3 boda. Treće mjesto zauzeo je Hajduk iz Osijeka s istim brojem pobjeda i neriješenih rezultata (1 + 1) i 3 boda, ali s lošijom gol razlikom, a Concordija je bila posljednja bez pobjede i sa sva tri poraza.

U Đakovu je 13. 11. 1932. godine odigrana utakmica za izbor gradske reprezentacije. U pripremi su bile utakmice između gradskih reprezentacija Osijeka, Broda na Savi, Nove Gradiške i Đakova. U izbornoj utakmici sastale su se ekipa Certisse protiv kombinirane ekipe Građanskog (4 igračice) i Concordije (3 igračice). Pobijedila je Certissa s 3:1. Golove za Certissu dale su Reska Medvedarović-Lovrić 2 i Zlata Španjević-Hegedušević 1. Za kombiniranu ekipu pogodak je postigla Ružica Beran-Urbanovsky. Komisija za sastav reprezentacije Đakova zaključila je da će reprezentaciju Đakova predstavljati kompletna ekipa Certisse (*Hrvatski list*, 317/1932.).

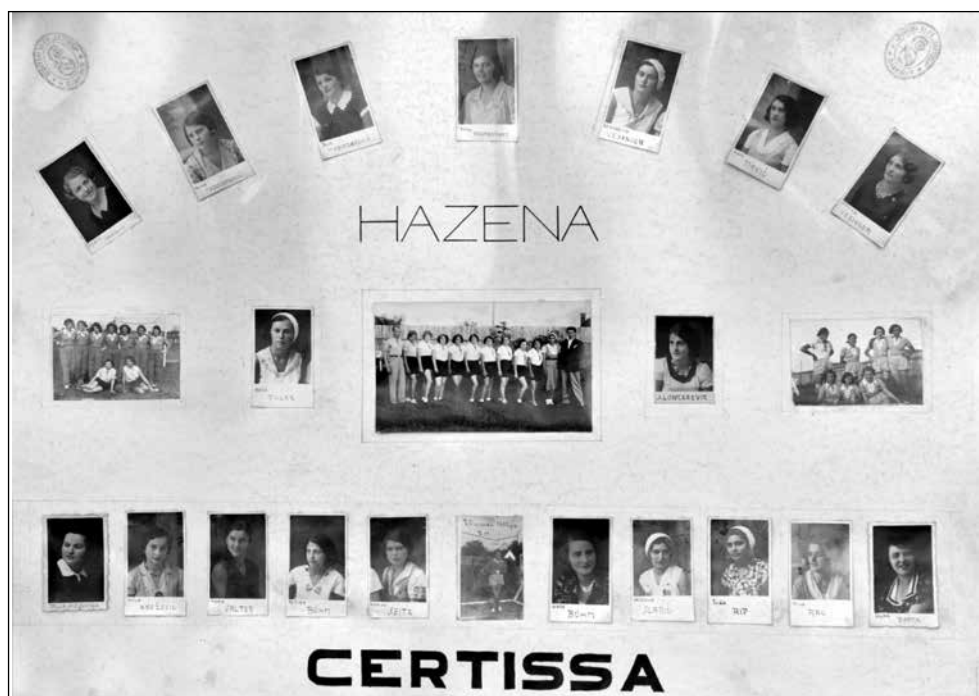
Prema rasporedu, reprezentacija Đakova je trebala igrati protiv Osijeka, a Broda na Savi protiv Nove Gradiške. Osijek je Đakovu predao susret te je registriran sa 6:0 za reprezentaciju Đakova. Prema vijesti u tisku utakmica između Broda na Savi i Osijeka s čijim pobjednikom je trebala igrati reprezentacija Đakova odgođena je na „neizvjesno vrijeme”. Vjerojatno je na tome završila ideja o susretima ovih gradskih reprezentacija (*Osječki sport*, 18/1932. i *Osječki sport* 30/1932.).

U studenom 1932. godine Concordija je podnijela Općinskom zastupstvu molbu da im se dodijeli zemljište na „Utvaju” (iza Malog parka prema željezničkoj stanici) gdje bi izgradila moderno igralište za ženski sport (*Hrvatski list*, 308/1932.). To je bila jedina pronađena vijest o tom planu.

Hrvatski list, 336/1932., objavio je bilancu hazena sekcije ŠK Certissa za 1932. godinu. Sekcija hazene Certisse odigrala je od osnivanja 24. (25. piše u članku) svibnja do kraja studenog 16 utakmica, 13 prijateljskih i 3 prvenstvene. Od toga, u Đakovu je odigrano 14 utakmica (gotovo sve), jedna u Osijeku i jedna u Brodu na Savi. Certissa je pobijedila u 9 utakmica, jednu je igrala neriješeno, a u 6 utakmica je bila poražena. Ukupno je postigla 67 pogodaka, a primila 61. Kod ocjene uspješnosti prve Certissine godine treba uzeti u obzir da je Certissa na početku svoje aktivnosti igrala prijateljsku utakmicu sa izuzetno jakim igračicama Ilirije iz Ljubljane koja im je „utrpala” 32 pogotka kao i više utakmica sa ekipama iz Broda na Savi.

U sastavu Certisse tijekom 1932. godine nastupile su sljedeće igralice: Reska Medvedarović-Lovrić, Evica Raumberger-Schwemlein i Elizabeta Vesinger-Hodovski 15 puta, Zlata Španjević-Hegedušević 14, Katica Milošević-Vesinger-Zupčić i Jela Medvedarović-Rac 13, Anica Pavić-Verhas 9, Jela Lončarević, Marija Seitz-Rebac i Mila Knežević 5, Anica Piller-Kraljević 4, Sida Ripp, 2, Mara Walter-Tajfl-Gojković i Rožika Böhm 1 puta. Na prvoj utakmici protiv Hajduka iz Osijeka igrala je i Staža Knežević-Mance koju ovo izvješće ne navodi.

Golove za Certissu u 1932. godini su postigle: Reska Medvedarović-Lovrić 29, Zlata Španjević-Hegedušević 13, Jela Medvedarović-Rac 9, Mila Knežević 8, Eizabeta Vesinger-Hodovski 7 i Anica Piller-Kraljević 1.

Igračice Certisse na panou - pohranjenom u Muzeju Đakovštine

Osim navedenih utakmica, ekipa Certisse igrala je i na „brzom pokalnom turniru” u Đakovu na kojem je s jednom pobjedom i jednim neriješenim rezultatom osvojila prvo mjesto. Rezerve Certisse odigrale su u 1932. godini jednu utakmicu, protiv ŠK Građanski iz Đakova i pobijedile s 8:0 (*Hrvatski list*, 336/1932.).

ŠK Građanski održao je 15. 01. 1933. godine redovitu glavnu skupštinu na kojoj je za pročelnika hazena sekcije izabran Božidar Brajković (*Osječki sport* 3/1933.).

Na glavnoj skupštini ŠK Certissa koja je održana 02. 02. 1933. godine, podneseno je izvješće o radu i ponovljeni podaci koji su već objavljeni krajem 1932. godine u *Hrvatskom listu*. Za pročelnicu hazena sekcije izabrana je Micika Rac, a za trenera Stjepan Hegedušević (*Hrvatski list*, 37/1933. i *Osječki sport*, 6/1933.).

Druga godina uspona hazene u Đakovu 1933. započela je vrlo ambiciozno. U želji da se unaprijedi hazena sport i poboljšaju međuklupski odnosi u Đakovu je osnovan Međuklupski hazena odbor sa Stjepanom Hegeduševićem na čelu.

ŠK Građanski je još ozbiljnije pristupio pripremi za novu sezonu. Iz Zagreba je na tri mjeseca doveo profesionalnog trenera nogometa i hazene Dragutina Zdenčaja. Za vježbanje preko zime Građanski je iznajmio dvoranu gostionice Ulrich (bivši Partizan) i tako stvorio uvjete da se spremno dočeka nova sezona.

ŠK Certissa bio je prvi klub u Đakovu koji je za sezonu 1933. svoje igračice opremio s trenerkama. Takvu opremu do tada nije imala ni jedna đakovačka ni ženska ni muška ekipa.

Početkom 1933. godine HŠK Concordija je osnovao nogometnu sekciju i proširio upravu, te je bilo za očekivati da će to unaprijediti društvo u cjelini, osobito hazenu. Ta pretpostavka nije se ostvarila jer je Concordija po kvaliteti i dalje ostala treća hazena sekcija u Đakovu (*Osječki sport*, 9/1933.).

Prva utakmica u Đakovu 1933. godine bila je 26. 03. kada je Certissa ugostila Željezničar iz Belišća. Certissa je postigla rekordnu pobjedu s rezultatom 30:0 (15:0). Pogotke za Certissu dale su: Reska Medvedarović-Lovrić 17, Jela Medvedarović-Rac 5, Zlata Španjević-Hegedušević 4 i Elizabeta Vesinger-Hodovski 4 (*Športski list*, 268/1933.).

ŠK Građanski odigrao je 09. 04. prijateljsku utakmicu protiv hazena sekcije Concordije iz Đakova. Pobjeda je pripala ekipi Građanskog s 13:1 (8:1). Sudio je Vatroslav Gamberger (*Osječki sport*, 15/1933.). Podatke o igračicama koje su postigle golove nije bilo moguće pronaći.

Pred rekordnim brojem gledatelja kako piše *Osječki sport*, u Đakovu je 16. 04. odigrana prijateljska hazena utakmica između domaće Certisse i Vik-

torije iz Broda na Savi (Slavonski Brod od 16. 03. 1934.). Pobijedila je Certissa s 4:1. Bila je to velika pobjeda Certisse jer se u Viktoriji kao i u drugim brodskim ekipama već počeo nazirati „rukopis” Bogdana Cuvaja koji je dolaskom u Brod na Savi unaprijedio igru svih ekipa. U novinama se posebno ističe vrlo dobra igra vratarice Evice Raumberger-Schwemlein koja je doprinijela uvjerljivoj pobjedi Certisse. Pogotke za Certissu su postigle Jela Medvedarović-Rac 3 i Reska Medvedarović-Lovrić 1. Sudio je Vatroslav Gamberger (*Osječki sport*, 16/1933.).

Istog dana (16. 04.) odigrana je prijateljska utakmica između ŠK Građanski i SK Borac iz Nove Gradiške. Tada jedna od boljih slavonskih hazena ekipa pobijedila je Građanski s 13:2. Sudio je Stjepan Hegedušević, a novinar ističe da je družina Građanskog također igrala dobro. I ovoj utakmici prisustvovao je veliki broj gledatelja što u posljednje vrijeme redovito prati hazena utakmice u Đakovu (*Osječki sport*, 17/1933.).

Krajem travnja trebalo se nastaviti prvenstvo hazena klubova u IV. župi – Đakovačkoj, u kojoj je prošle jeseni odigran prvi dio prvenstva. Iz nepoznatih razloga ekipa ŠK Građanski je predala utakmicu ŠK Certissa koja je na taj način osvojila dva boda. Concordija je potpuno odustala od daljnjeg natjecanja u prvenstvu župe te je i tu utakmicu ŠK Certissa dobila bez borbe. Kako je osječki Hajduk potpuno odustao od proljetnog dijela natjecanja, proizlazi da se u proljeće 1933. godine u IV. župi nije odigrala niti jedna prvenstvena utakmica.

Konačni poredak u ovoj župi bio je sljedeći: ŠK Certissa je osvojila prvo mjesto sa svim pobjedama i s osvojenih 10 bodova te gol razlikom 48:3. Drugo mjesto pripalo je ŠK Građanski s 3 pobjede, 1 neriješenim rezultatom i s 2 poraza te sa 7 bodova (*Osječki sport*, 18/1933.).

Time se Certissa plasirala u daljnje natjecanje (polufinale) za prvaka Jugoslavije s prvakom III. župe Brod, BSK-om. Tu utakmicu ŠK Certissa je odigrala 07. 05. u Brodu na Savi (*Osječki sport*, 18/1933.). Polufinalna utakmica završila je pobjedom BSK-a s rezultatom 6:1 (4:0). Brođanke su bile bolje igračice, osobito u brzom prijenosu lopte. Kod Certisse se „isticala desna spojka” (*Hrvatski list* 129/1933.). Utakmicu je sudio Bogdan Cuvaj (Željko ČEGLAJ: *Brodске, športske priče iz davnine I dio*).

Predajom prvenstvene utakmice Certissi ŠK Građanski nije u potpunosti odustao od hazenskog sporta. I dalje je igrao prijateljske utakmice sa đakovačkim i drugim prijateljskim ekipama.

U Đakovu je 30. travnja 1933. godine ŠK Građanski odigrao prijateljsku utakmicu protiv vječnog rivala Certisse. I ovaj put pobijedila je družina ŠK Certissa s rezultatom 5:1 (1:0). Pogotke za Certissu postigle su Reska Medvedarović-Lovrić 4 i Jela Medvedarović-Rac 1. Za ŠK Građanski je jedini pogodak dala Micika Hofman-Tetman. Sudio je Božidar Brajković. U izvješću sa utakmice novinar ističe vrlo dobru igru Certisse s mnogo lijepih kombinacija (*Osječki sport*, 18/1933.).

U programu proslave kojom je Certissa svečano otvorila tribine na svojem igralištu, 21. 05. 1933. godine odigrana je kao predigra nogometnom susretu između Certisse i Građanskog iz Osijeka, hazena utakmica između Certisse i Concordije. Pobijedila je Certissa sa 17:0 (10:0). Pogotke za Certissu su postigle Reska Medvedarović-Lovrić 8, Jela Medvedarović-Rac 5 i Zlata Španjević - Hegedušević 4 (*Osječki sport*, 21/1933.). Sudio je Stjepan Hegedušević pred 500 gledatelja.

Vrlo dobri odnosi između Građanskog i brodskih klubova rezultirali su prijateljskom utakmicom protiv Viktorije u Đakovu na Petrovo 1933. godine. Građanski je pobijedio „tijesno” s 3:2. Sudio je Božidar Brajković (*Jugoslavenska sloga*, 27/1933.).

U Brodu na Savi 1. i 2. 7. 1933. godine odigran je turnir u hazeni na kojem su sudjelovale i igralice ŠK Građanski iz Đakova. Na turniru je Građanski igrao kao gost uz domaće ekipe BSK i Viktoriju iz Broda na Savi. Prvog dana ŠK Građanski je izgubio od BSK-a s rezultatom 10:4 (6:1), a drugi dan od Viktorije s 5:2 i na kraju je zauzeo posljednje mjesto (Ž. ČEGLAJ: *Brod-ske, športske priče iz davnine I. dio*).

Hazena sekcija ŠK Građanski odigrala je 09. 07. 1933. prijateljsku utakmicu protiv hazena sekcije Concordije iz Đakova. Pobijedila je sekcija Građanskog s 13:0. U izvješću novinar hvali igru Ružice Beran-Urbanovsky i suđenje Stjepana Hegeduševića (*Osječki sport*, 29/1933.).

Datum 12. 07. 1933. godine ostat će zabilježen u povijesti đakovačkog sporta osobito đakovačke hazene velikim slovima. Tog dana na igralištu ŠK Certissa odigrana je prva međunarodna utakmica u Đakovu. Bio je to susret između hazena ekipe Slavije iz Praga i domaće Certisse. Slavija je tada bila prvak Češke i Srednje Europe. Sportski spektakl odigran je pod rasvjetom koju je još prošle godine na igralištu instalirao ing. Josip Kovač. Utakmica je završila pobjedom Slavije sa 17:1 (8:1). Pogotke za Slaviju na ovoj utakmici postigle su: Vidlakova 11, Dusilova 3 i Šoltysova 3. Jedini zgoditak za

Certissu postigla je Reska Medvedarović-Lovrić. Igračice Slavije „predvele su lijepu igru do sada neviđenu u Đakovu”. Gledatelje je oduševila tehnički dotjerana igra puna lijepih kombinacija i oštih i preciznih udaraca na gol. Istakle su se Dvorakova, Stjepankova i Vidlakova. Očigledno impresionirane domaće igračice pucale su vrlo mlako na gol Pražanki. Pred 1000 gledatelja sudio je Bogdan Cuvaj (*Osječki sport*, 30/1933.).

Drugi dan, 13. 07. odigrana je uzvratna utakmica između Certisse i Slavije iz Praga. Završila je s rezultatom 14:1 (3:1). Opet je jedini pogodak za Certissu postigla Reska Medvedarović-Lovrić. Na utakmici se osobito istakla vratarica Evica Raumberger-Schwemlein. I na ovoj utakmici bilo je mnogo gledatelja koji su pozdravljali lijepu igru Slavije, osobito lijevog halfa Stjepankove. Golove za Slaviju postigle su: Vidlakova 9, Dusilova 4 i Šoltysova 1. Domaće igračice odlično su se držale 10-ak minuta imajući čak vodstvo od 1:0. Do poluvremena Slavija je okrenula rezultat na 3:1, a u drugom poluvremenu je došla do izražaja bolja kondicija, tehnika i iskustvo gošći iz Praga. Sudio je Vatroslav Gamberger iz Đakova (*Osječki sport*, 30/1933.).

Za Certissu su u obje utakmice nastupile: Evica Raumberger-Schwemlein, Katica Milošević-Vesinger-Zupčić, Anica Pavić-Verhas, Elizabeta Vesinger-Hodovski, Jela Medvedarović-Rac, Zlata Španjević-Hegedušević i Reska Medvedarović-Lovrić. Ovdje treba naglasiti da je Certissa igrala bez pojačanja iz drugih klubova kakova su imale druge ekipe u Slavoniji s kojima je Slavija na svojoj turneji igrala. Čak se nije pojačala ni s pojedinim vrlo dobrim igračicama domaćeg Građanskog.

Hazenašice Certisse očito vrlo ambiciozne i kondicijski dobro pripremljene, u 4 dana odigrale su i treću utakmicu, ovaj puta s domaćim Građanskim s kojim u posljednje vrijeme ne znaju za poraz. I u tom susretu su pobijedile s 9:1 (4:1). Pogotke za Certissu dale su Zlata Španjević-Hegedušević 4, Jela Medvedarović-Rac 3 i Reska Medvedarović-Lovrić 2. Za Građanski zgoditak je postigla Ružica Beran-Urbánovský. Sudio je Drago Simić iz Nove Gradiške (*Osječki sport*, 30/1933.).

U povodu obilježavanja Olimpijskog dana u Đakovu je odigrana utakmica između „Plavog tima” i „Crvenog tima”. Ova utakmica imala je sportsko propagandni cilj, a sredstva sakupljena od ulaznica išla su u korist Olimpijskog fonda. Utakmica je završila pobjedom „Plavog tima” s 5:1. Imena igračica ovih „timova” nisu objavljena (*Sportski list*, 274/1933.).

U sportski bogatom srpnju, dogovorena je hazena utakmica između gradskih reprezentacija Đakova i Broda na Savi. Utakmica se igrala u Đakovu 23. 07. 1933. godine. U reprezentaciji Đakova igralo je pet igračica Certisse i dvije iz Građanskog, a u reprezentaciji Broda bile su 4 igračice BSK-a i 3 igračice Viktorije. Utakmica je završila visokom pobjedom gradske reprezentacije Đakova s 9:3 (4:2). Ovaj rezultat protiv iznimno jakih igračica iz Broda na Savi bio je svojevrsno iznenađenje, jer su u klupskim utakmicama Brođanke u pravilu bile uspješnije. Pogotke za Đakovo su postigle Zlata Španjević - Hegedušević 3, Reska Medvedarović - Lovrić 3 i Ružica Beran-Urbanovsky 3. Sudio je Božidar Brajković iz Đakova (*Osječki sport*, 31/1933.).

Borac iz Nove Gradiške ugostio je 06. 08. 1933. godine hazena družinu Certisse. Borac je u to vrijeme već bio vrlo dobro trenirana ekipa, te je pobijedio Đakovčanke s 15:2 (7:1). *Osječki sport*, (33/1933.) osim rezultata ne navodi izvješće s utakmice niti komentar, tako da ne možemo znati u kakvom je sastavu igrala ekipa Certisse, niti tko je postigao pogotke.

Certissa je nastavila s odigravanjem prijateljskih utakmica i u rujnu 1933. godine. Prvu je 03. 09. odigrala protiv đakovačke Concordije i pobijedila s 14:1 (4:0). Utakmicu je dobro sudio Stjepan Hegedušević (*Osječki sport*, 37/05. 09. 1933.).

Početkom rujna 1933. godine iz ŠK Građanski u ŠK Certissa su prešle Ružica Beran-Urbanovsky, Liza Reiter i Marica Bogdan. Kvaliteta Ružice Beran-Urbanovsky kao strijelca došla je do izražaja već u prvim sljedećim utakmicama. Njezin prelazak i igranje za Certissu prije službene registracije bit će razlog poništenja prvenstvenih utakmica u jesen te godine.

Za tjedan dana 10. 09. u Đakovu je gostovala ekipa BSK-a iz Broda na Savi. Certissa i BSK odigrali su neriješeno 3:3, u utakmici koja je prema izvješću novinara bila dosta oštra u čemu su prednjačile gošće. Pogotke za Certissu postigle su Ružica Beran-Urbanovsky 2 i Reska Medvedarović-Lovrić 1. Sudio je Vatroslav Gamberger (*Osječki sport*, 38/1933.).

BSK iz Broda na Savi je krajem rujna na Sokolskom vježbalištu organizirao brzopotezni hazena turnir u trajanju utakmice 2 x 10 minuta. Na turniru su igrale dvije ekipe BSK-a te Marsonija iz Broda na Savi i Concordija iz Đakova. Concordija je bila najslabija ekipa na turniru. Prvi susret izgubila je od ekipe BSK I s 12:0 (4:0). U knjizi Brodske, športske priče iz davnine I dio, Željko Čeglaj navodi rezultat 12:1. Drugi susret protiv Marsonije, Concordia je izgubila sa 7:1 (2:1), a treći protiv ekipe BSK II s 2:1 (1:0). U finalu su

BSK I i Marsonija odigrali 2:2 te je BSK I s boljom gol razlikom osvojio prvo mjesto na turniru (*Jugoslavenska sloga*, 39/1933.).

Neobičan je rezultat postigla ekipa Građanskog u Vinkovcima protiv tamošnje Sloge 22. 10. 1933. godine. *Hrvatski list* (294/1933.) piše da su Sloga i Građanski igrali kvalifikacijsku utakmicu u kojoj gošće iz Đakova kao slabije pucačice nisu mogle predstavljati opasnog protivnika. Rezultat je bio 11:0 za Vinkovčanke (11:1 prema arhivskoj građi B. Cuvaja). Uzvratna utakmica koja je odigrana 29.10. u Đakovu završila je neodlučeno 3:3 (arhivska građa B. CUVAJA). Detalji s tih utakmica nisu poznati.

Istog dana, 22. 10. 1933. godine hazena sekcija HŠK Concordija odigrala je svoju posljednju utakmicu protiv domaće Certisse. Certissa je pobijedila s 15:0. Nakon ove utakmice u proljeće 1934. godine, HŠK Concordija se fuzionirala sa ŠK Certissa i prestala biti klub u đakovačkoj sportskoj obitelji (*Osječki sport*, 17/1934.).

Posljednju utakmicu u 1933. godini Certissa je odigrala s družinom Viktorija iz Broda na Savi 05. 11. (*Osječki sport*, 46/1933.). Na ovoj utakmici kvaliteta igre nije bila na visokoj razini. Pobijedila je Certissa sa 7:2 (6:0). Izvjestitelj hvali golmanicu Evicu Raumberger-Schwemlein i efikasnu Zlatu Španjević-Hegedušević, a pogotke za Certissu su postigle Zlata Španjević-Hegedušević 4, Ružica Beran-Urbanovsky 2 i Reska Medvedarević-Lovrić 1. Pred malo gledatelja sudio je Stjepan Hegedušević (*Hrvatski list*, 309/1933.).

Vjerojatno će sljedeća vijest iz *Osječkog sporta* (50/5. 12. 1933.) koja je objavljena pod podnaslovom „Sportski svatovi” biti zanimljiva za đakovačku sportsku javnost, posebno za generacije koje su pratile đakovački sport u drugoj polovici dvadesetog stoljeća. U navedenom članku novinar piše da se „ovih dana u Đakovu vjenčao g. Stjepan Rac dugogodišnji igrač i kapetan momčadi ŠK Certisse s gđicom Jelom Medvedarović, članicom hazena sekcije Certisse. Bilo im sretno”.

Sigurno nećemo pretjerati ako napišemo da je tako začeta jedna od najvećih, ako ne i najveća sportska obitelj u Đakovu. Pored roditelja visoko cijenjenih u đakovačkom nogometu i hazeni, njihova djeca Stjepan (Stevo), Ivan (Ivo) i Dragutin (Drago ili Biba) bili su među najboljim sportašima Đakova, svaki u svoje vrijeme i u svome sportu, a bavili su se rukometom, plivanjem, vaterpolom i stolnim tenisom.

Primjetno je da se već početkom 1934. godine u Đakovu igralo mnogo manje hazena utakmica. Ovome je doprinijela i fuzija Concordije i Certis-

se, dakle smanjenje broja klubova te se uz tradicionalno pasivno Židovsko kulturno i sportsko društvo, natjecateljska hazena zadržala samo u Certissi i u Građanskom. U ovim ekipama najbolje igračice u 1934. godini igrale su samo najvažnije utakmice. Te tendencije nisu bile svojstvene samo za klubove u Đakovu. Slična gibanja bila su u hazena klubovima na cijelom području Jugoslavenskog saveza ženskih sportova, samo s različitim počecima i s različitom dinamikom.

U broju 2 *Osječkog sporta* (06. 01. 1934.) dat je osvrt na rezultate hazena sekcije Certisse u 1933. godini. U opširnom članku novinar piše da je hazena družina Certisse u 1933. godini odigrala 14 utakmica, 12 u Đakovu i 2 u gostima. Certissa je u tim utakmicama 9 puta pobijedila, 4 utakmice je izgubila, a jednu odigrala neriješeno. Gol razlika bila je 125:61 u korist Certisse. Trinaest utakmica bilo je prema izvješću prijateljskih, a jedna prvenstvena. Autor članka pri tome vjerojatno prvenstvene utakmice protiv Građanskog i Concordije iz Đakova koje je Certissa „dobila” sa 6:0 bez borbe ne uzima u obzir, već u statistiku jedino uvrštava utakmicu protiv BSK-a u Slavonskom Brodu koja je bila polufinalna utakmica za prvaka zone i koju je Certissa izgubila s 1:6.

Najefikasnija igračica Certisse i 1933. godine bila je Reska Medvedarović-Lovrić s 52 pogodaka, slijede: Jela Medvedarović-Rac s 29, Zlata Španjević-Hegeđušević s 26, Ružica Beran-Urbanovsky s 9, Eizabeta Vesinger-Hodovski s 4, Marica Bogdan s 3, Katica Milošević-Vesinger-Zupčić 1 i Anica Pavić-Verhas 1 pogodak.

Svih 14 utakmica odigrale su Evica Raumberger-Schwemlein, Eizabeta Vesinger-Hodovski i Reska Medvedarović-Lovrić. Zlata Španjević-Hegeđušević odigrala je 13 utakmica, Jela Medvedarović-Rac i Katica Milošević-Vesinger-Zupčić 11, Anica Pavić-Verhas 10, Marija Šaić i Ruža Beran-Urbanovsky 3, Marija Bogdan i Jela Lončarević 2 te Liza Reiter i Micika Rac 1 utakmicu.

Drugi gradski sportski klub ŠK Građanski u 1933. godini odigrao je mnogo manje utakmica i postigao slabije rezultate od Certisse. U deset utakmica koliko je Građanski odigrao te godine ostvario je tri pobjede, šest poraza i jednu neriješenu utakmicu. U novinama nije objavljena statistika ovog kluba.

Neobično je da su đakovačke ekipe u 1933. godine odigrale vrlo veliki broj prijateljskih utakmica, a da nisu uzele većeg udjela u prvenstvu. Razlozi

vjerojatno leže u strogim propozicijama koje su u prvenstvenim utakmicama ekipe morale poštivati.

Za prvenstvo 1933./34. godine u grupi IV. bili su samo klubovi iz Đakova: Certissa, Građanski i Concordija. U jesen 1933. godine Certissa je svoje utakmice protiv gradskih rivala igrala sa „neverificiranom igračicom” te je obje utakmice, premda ih je pobijedila, izgubila za „zelenim stolom” s 0:6. ŠK Građanski je „upao u krizu” pa je svoju utakmicu predao Concordiji, tako da u jesen ni jedna prvenstvena utakmica nije službeno odigrana. U proljeće se dogodio sličan, ali obrnuti scenarij. Sada najjačoj i najkvalitetnijoj ekipi Certissi nekonkurentni rivali predaju utakmice te se one registriraju sa 6:0 za Certissu. I Concordija prvenstvenu utakmicu predaje Građanskom te se u proljeće nije odigrala niti jedna prvenstvena utakmica (*Osječki sport*, 16/1934.).

HAZENA EKIPI GRAĐANSKOG IZ ĐAKOVA

*Stoje s lijeve strane: Ana Beran, Ana Aman, Ana Posert, Liza Aman,
Marija Hofman, Beta Vitner*

*Kleče s lijeve strane: Jelica Medovka, Elza Reiter, Evica Staubringer,
Ruža Beran, Terezija Rack*

Tako je nastao jedinstven slučaj vjerojatno teško usporediv sa sličnim u hazeni pa čak i u nekom drugom sportu. Prvenstvo je završilo, a da se po pravilima nije odigrala niti jedna utakmica (one Certisse u jesen 1933. su

poništene). U novinama je objavljena i tablica prvenstva u kojoj je na prvom mjestu HŠK Concordija s 3 pobjede i 6 bodova, na drugom ŠK Certissa s 2 pobjede i 4 boda, a na trećem ŠK Građanski s 1 pobjedom i 2 „osvojenih” boda. U međuvremenu, 22. 04. 1934., HŠK Concordija se fuzionirala sa ŠK Certissa i time svoj položaj na tablici prepustila Certissi (*Osječki sport*, 17/1934.).

Hazena ekipa HŠK Concordije iz Đakova brisana je iz registra hazena klubova Jugoslavenskog saveza ženskih sportova dopisom Brodskog podsaveza broj 151 (*Športski list*, 316/1934.). Time se ugasila treća, objektivno najslabija đakovačka ekipa hazene (ako izuzmemo ekipu Židovskog kulturnog i sportskog društva koja se nije uključivala u službena natjecanja).

Športski klub Certissa održao je 02. 02. 1934. godine redovnu godišnju skupštinu. Na njoj je, pored izvješća i plana za 1934. godinu, izabrano novo rukovodstvo kluba. Tajnikom hazena sekcije imenovan je Stjepan Hegedušević, a pročelnicom hazene Micika Rac.

U Slavonskom Brodu (naziv promijenjen 16. 03. 1934.) je 18. ožujka 1934. osnovan Brodski hazena podsavez. Brodski podsavez udružio je 11 hazena klubova (3 iz Slavanskog Broda, 2 iz Đakova, Požege i Nove Gradiške te po 1 iz Lukavca i Vinkovaca. Istog dana održana je konstituirajuća sjednica Brodskog hazena podsaveza. Za predsjednika podsaveza izabran je Bogdan Cuvaj. Božidar Brajković iz Đakova izabran je za drugog potpredsjednika. Sa jedanaest hazena klubova i sekcija Brodski podsavez bio je najveći podsavez Jugoslavenskog saveza ženskih sportova u to vrijeme (*Jugoslavenska sloga*, 12/1934.).

Prvu utakmicu u 1934. godini hazena sekcija Certisse odigrala je 1. travnja u Đakovu protiv hazena sekcije SK Viktorija iz Slavanskog Broda. Pobjeda je pripala Certissi s rezultatom 6:1. Novinar hvali obostrano dobru i fer igru. Pogotke su postigle Reska Medvedarović - Lovrić, Zlata Španjević-Hegedušević i Ruža Beran-Urbánovský svaka po 2. Sudio je Stjepan Hegedušević pred „vrlo mnogo publike a naročito ženskog svijeta” (*Osječki sport*, 14/1934.).

Sljedeću utakmicu Certissa je odigrala 13. 05. 1934. u Đakovu protiv Radničkog iz Slavonske Požege. Certissa je pobijedila s 8:2 „sigurno i uvjerljivo”. U *Osječkom sportu* (20/1934.) strijelci nisu navedeni.

Do utakmice protiv BSK-a iz Slavanskog Broda koja je odigrana u Đakovu 31. svibnja, pred opet mnogo gledatelja, kao predigra nogometnoj uta-

kmici istih sportskih klubova Certissa se očito dobro pripremala. Pobijedila je s 5:0 zahvaljujući odličnoj obrani Evice Raumberger-Schwemlein. Dosta dobre gošće nisu uspjele postići niti počasni pogodak. Golove za Certissu dale su Zlata Španjević-Hegedušević 3 i Marica Bogdan 2. Sudio je Filak iz Slavenskog Broda (*Osječki sport*, 23/1934.).

I za današnje poglede zanimljivo je bilo ponovo obilježavanje Olimpijskog dana u Đakovu. Tim povodom 10. 06. 1934. godine odigrana je prijateljska utakmica dvije selekcije ŠK Certissa, A i B „teama”. Rezultat je bio primjeren danu kojeg je utakmica obilježila, olimpijskih 4:4 (*Osječki sport*, 24/1934.).

ŠK Certissa je sredinom 1934. godine pripremala veliku proslavu 10 godišnjice svoje sportske aktivnosti. Vinkovačka Sloga prihvatila je sudjelovanje na proslavi ŠK Certissa sa svojom nogometnom i hazena sekcijom. U pripremi za proslavu je 29. 6. 1934. godine odigrana prijateljska hazena utakmica u Vinkovcima u kojoj je mnogo bolja ekipa Certisse pobijedila Slogu s 12:2 (arhivska građa B. CUVAJA).

Velika proslava 10 godišnjice đakovačke Certisse trebala se održati 1. srpnja. Zbog obilne kiše i blatnjavog igrališta službena proslava kao i glavna nogometna utakmica između osječke Slavije i Certisse odgođena je za 15. srpnja. „Majalis” (zakuska) na igralištu se također nije mogao održati, ali su ipak odigrane nogometna i hazena utakmica, obje protiv Sloge iz Vinkovaca (*Hrvatski sport*, 182/1934.).

U hazena utakmici Certissa je pobijedila ekipu Sloge s 10:0. Pobjedama u navedene dvije utakmice Certissa je „osvetila” poraz drugog gradskog hazena kluba Građanskog u kvalifikacijskoj utakmici prošle godine (1:11). Golove su postigle Zlata Španjević-Hegedušević 4 i Reska Medvedarović-Lovrić 6. Sudio je Vatroslav Gamberger (*Hrvatski list*, 182/1934.).

Dva puta odgađana proslava desetogodišnjice Certisse konačno je održana 29. 07. 1934. godine. U najavi sportskog programa proslave nakon nogometne utakmice s momčadi Borca iz Nove Gradiške, bila je i hazena utakmica s vrlo jakim istoimenom hazena ekipom iz Nove Gradiške (*Osječki sport*, 30/1934.). Rezultat hazena utakmice nađen je u arhivi Bogdana Cuvaja. U očito izjednačenoj utakmici rezultat je na kraju bio 2:2. Drugi podaci s ove utakmice nisu nađeni.

Posljednju zapisanu hazena utakmicu u 1934. godini, družina Certisse odigrala je 16. 09. u Slavenskom Brodu protiv ekipe BSK-a. Utakmica je za-

vršila pobjedom Certisse s 4:2. Detaljnije izvješće, osim rezultata nije objavljeno u tisku (*Osječki sport* 38/1934.).

Iz svih dostupnih tiskanih podataka kao i bogate arhive Bogdana Cuvaja koji je vrlo savjesno istraživao i bilježio sva zbivanja u hazena klubovima i iz podataka gospodina Eugena Njirjaka, može se izvesti zaključak da je ovom utakmicom završilo najplodnije razdoblje u povijesti đakovačke hazene.

Na državnoj razini međutim, bez obzira na vrlo oskudnu bazu, reprezentacija bivše države u hazeni niže velike uspjehe. Na četvrtim ženskim svjetskim igrama u Londonu 1934. godine reprezentacija Jugoslavije osvojila je prvo mjesto. U finalu je pobijedila tada nedodirljivu reprezentaciju Čehoslovačke sa 6:4. U reprezentaciji Jugoslavije igralo je 5 igračica zagrebačke Concordije i dvije igračice iz Ljubljane. Ovaj događaj ističemo uz nevjerojatan podatak da je najbolja igračica Certisse Reska Medvedarović-Lovrić bila u širem izboru za odlazak na Svjetske ženske sportske igre u London (E. Njirjak: *Rukopis - Fizička kultura Đakova i Đakovštine*). Taj podatak se može povezati s uvidom izbornika i trenera reprezentacije Bogdana Cuvaja u kvalitetu gospođe Medvedarović-Lovrić jer je ekipa Certisse 1932., 1933. i 1934. godine odigrala mnogo utakmica s brodskim hazenašicama koje je vodio Bogdan Cuvaj. Podatak o uvrštenju Reske Medvedarović-Lovrić u uži ili širi popis kandidatkinja u popisu igračica koji je objavljen u tisku nije potvrđen.

Ako je to sve od hazene u 1934. godini onda se nameće zaključak da je hazena u Đakovu kako se meteorski ponovo pojavila 1932. godine, jednako tako je 1934. godine počela i nestajati. Već ranije je naglašeno da je na to utjecao i „biološki” sat, tj. djevojke su počele nalaziti neke nove interese (udaja, odlazak na školovanje, trajna promjena mjesta boravka i sl.).

Posljednja zabilježena hazena utakmica ŠK Građanski bila je 21. 04. 1935. godine protiv ekipe SK Borac iz Podvinja. Rezultat je bio 6:1 za Građanski. Nisu pronađeni podaci o igračicama koje su igrale tu utakmicu niti imena onih koje su postigle pogotke za Građanski (arhiva B. Cuvaja i sjećanja B. Brajkovića).

Istog dana, ili sljedećeg (*Osječki sport* 22. 04. 1935.) odigrana je u Đakovu utakmica između Certisse i Radničkog iz Požege. Rezultat je bio 4:1 za Certissu. Pred mnogo gledatelja „igra je bila lijepa s obje strane”. Pogotke za Certissu dale su Reska Medvedarović-Lovrić 2 i Marica Bogdan 2. Izvjestitelj posebno hvali vrlo dobru golmanicu Evicu Raumberger-Schwemlein. Utakmicu je sudio gospodin Berger iz Požege (*Osječki sport* 17/1935.).

Đakovačke hazena sekcije Certissa i Građanski bile su u žrijebu ekipa za prvenstvo Brodskog hazena podsaveza za 1935. godinu. U IV. grupi bile su tri ekipe: Certissa i Građanski iz Đakova te Sloga iz Vinkovaca. Prvu utakmicu trebali su igrati Građanski (Đakovo) i Sloga (Vinkovci) 31. 03. 1935. godine, drugu 07. 04. 1935. Sloga (Vinkovci) protiv Certisse, a treću Certissa protiv Građanskog (arhivska građa B. CUVAJA). Podaci o rezultatima s tih utakmica kao i podatak da li su uopće odigrane nisu pronađeni niti u tisku niti u arhivama.

U razdoblju od 1932. do 1935. godine do kada se u Đakovu igrala hazena u svojoj drugoj etapi (prva je bila od 1922. do 1924. godine) u đakovačkim hazena sekcijama igrale su sljedeće igračice:

ŠK Certissa: Reska Medvedarović-Lovrić, Evica Raumberger-Schwemein, Jela Medvedarović-Rac, Elizabeta Vesinger-Hodovski, Zlata Španjević-Hegedušević, Katica Milošević-Vesinger-Zupčić, Ana Pavić-Verhas, Jela Lončarević, Marija Seitz-Rebac, Mila Knežević, Jelica Medovka-Matijević, Anica Piller-Kraljević, Süda Ripp, Mara Walter-Tajfl-Gojković, Staža Knežević-Mance, Marija Čubriković, Micika Rac, Marija Šaić, Nevenka Sladić, Rožika Böhm, Nada Böhm, Olga Barta, Ružica Beran-Urbanovsky (prešla iz Građanskog u jesen 1933.), Marica Bogdan (prešla iz Građanskog u jesen 1933.) i Liza Reiter (prešla iz Građanskog u jesen 1933.).

ŠK Građanski: Evica Staubringer-Ćurković, Micika Nekić-Brandeker, Ružica (Rosi) Beran-Urbanovsky, Ana (Marija) Aman-Hornjak, Liza Aman, Liza Reiter, Marija (Mica) Beran, Katinka Adić-Dumenčić, Ana Benoš, Marija Arnold-Šarčević, Ana Posert, Reza Čubriković, Marija (Ana) Benoš, Marica Bogdan, Mila Glied, Micika Hofman-Tetman, Jelka Medovka-Matijević, Vera Šnajder-Badžek.

HŠK Concordija: Marija Gamberger, Liza Reiter, Evica Staubringer-Ćurković, Micika Nekić-Brandeker, Terezija Rack-Sokola-Katić, Marija Benoš, Ljuba Draženović-Benhardt.

Imena igračica Židovskog sportskog i kulturnog društva do danas su ostala nepoznata.

Primjetno je da su pojedine igračice nastupale za više ekipa, što je u prijateljskim i prigodnim utakmicama bilo dozvoljeno jer su klupske registracije bile vrlo „elastične”. Također, kod osnivanja Concordije, iz ŠK Građanski u Concordiju je prešlo osam igračica. U jesen 1933. godine Ružica Beran-Urbanovsky, Liza Reiter i Marica Bogdan prešle su iz Građanskog u Certissu.

Pomutnju može izazvati i fuzija Concordije i Certisse početkom 1934. godine s čime je bilo moguće da je poneka igračica Concordije tada registrirana za druge đakovačke klubove te se našla na popisu igračica tih klubova.

Gospodin Eugen Njirjak piše i o obnovi hazene u Đakovu 1938. godine, ali detalji o utakmicama, klubovima i igračicama nisu pronađeni. U đakovačkom okruženju, u Osijeku, Vinkovcima, Slavonskom Brodu, Borovu, Belišću, Belom Manastiru tih godina hazena se igrala, istina sporadično i kratkotrajno.

Za vrijeme Nezavisne Države Hrvatske hazena se također nije masovnije igrala. Bilo je sredina u kojima se rekreativno trenirala, pa su se čak odigrale i neke prijateljske utakmice: u Osijeku HŠK Radnik i ŠK Germanija, ali bez većeg traga (Zlata ŽIVAKOVIĆ - KERŽE: *Dinamičan sport na novim temeljima*). U Đakovu o hazeni tih godina nema podataka.

Zabunu može unijeti fotografija dobivena od gospođe Blaženke Budić, kćerke Magde Ratinčević-Vrpoljac na kojoj su igračice hazena sekcije iz Đakova u Bosanskom Šamcu na čijoj poledini piše godina 1942.

Kasnijim pronalaskom iste slike u arhivi gospodina Njirjaka na kojoj je ispisana godina 1945. i naziv ekipe Sloboda, zaključujemo da se ipak radi o hazena sekciji Slobode iz 1945. godine. FD Sloboda je osnovana tek 1945. godine.

Hazena u Đakovu poslije Drugog svjetskog rata

Poslije Drugog svjetskog rata sportu se po općoj „direktivi” morala posvetiti velika pozornost. Premda su nađeni podaci vrlo oskudni, razvidno je da je u đakovačkoj Slobodi odmah nakon obnove sportskih aktivnosti 1945. godine osnovana i sekcija hazene.

I ovaj početak bio je sličan onim počecima igranja hazene u Đakovu 1922. i 1932. godine. Treniralo se rekreativno i počelo igrati prijateljske utakmice u kojima se nešto i naučilo od protivničkih, u pravilu boljih ekipa. Prvih godina hazena sekcija Slobode prijateljske je utakmice najviše igrala s ekipama iz susjedstva (Bosanskog Šamca, Slavanskog Broda, Osijeka, Đurđenovca, Belišća, Andrijevac, Vinkovaca, Vrpolja, Donjeg Miholjca, Nove Gradiške i Bosanskog Broda). Od svih utakmica malo je sačuvanih i pronađenih podataka.

Jedan od rijetkih je rezultat prijateljske utakmice protiv Borca iz Bosanskog Šamca koja je odigrana 29. 09. 1946. godine. Na toj utakmici igrale su Micika Salaj, Katica Milošević-Vesinger-Zupčić, Ruža Ajhinger, Magda Ratinčević-Vrpoljac, Marica Pavić, Tonka Šel-Strnad i Anka Medvedarović-Makir. Utakmica je završila pobjedom Borca s tijesnih 5:4 (poledina fotografije E. NJIRJAKA).

Kroz treninge i prijateljske utakmice ekipa Slobode je postigla određenu kvalitetu te je već 1948. godine bila spremna i za pravo natjecanje.

U rukopisima gospodina Cuvaja, u nabranju ekipa koje su igrale na „velikom hazena turniru” 1948. godine nalazi se i ekipa Slobode iz Đakova. U drugim izvorima ekipa Slobode nije na popisu te je moguć zaključak da je ona bila u planu među 8 ekipa koje su igrale navedeni turnir, ali iz nepoznatih razloga nije nastupila.

Brodski hazena klubovi već su 1949. godine opet bili ispred ostalih ekipa u Hrvatskoj. To se pokazalo u prijateljskim susretima i u natjecanjima koja su slijedila.

U proljeće 1949. godine Sloboda je igrala dvije prijateljske hazena utakmice protiv vrlo dobro trenirane i tehnički i fizički dominantne ekipe Crvene zvijezde iz Slavanskog Broda. Prva utakmica odigrana je 29. 05. u Đakovu i u njoj je Crvena zvijezda pobijedila sa 6:2. U uzvratnoj utakmici koja je igrana 5. 06. 1949. u Slavanskom Brodu, Crvena zvijezda je postigla još veći rezultat. Bilo je 11:0 za Crvenu zvijezdu. Izvjestitelj A. L. ističe da su „igra-

čice Slobode i pored visokog rezultata svojom požrtvovnosti ostavile dobar utisak kod gledatelja, a osim toga nisu gubile volju za igru” (*Brodski list*, 23 i 24/1949.).

Ove utakmice trebale su poslužiti za uigravanje ekipa jer je već 12. 06. 1949. godine počelo prvenstvo Hrvatske u hazeni.

Prvenstvo Hrvatske igralo se u tri zone Sjever, Jug i Zapad. Đakovačka Sloboda svrstana je u zonu Jug. Pored Slobode u zoni Jug igrale su: Crvena zvijezda (Slavonski Brod), Gimnastička sekcija (Vinkovci), Amater Budainka (naselje na zapadnom dijelu Slavonskog Broda koje je 1948. godine administrativno pripojeno Slavonskom Brodu), Šokadija (Vrpolje), Slavonija (Slavonski Brod), i Lokomotiva (Vinkovci) (*Brodski list*, 24/1949.).

Od svih rezultata đakovačke Slobode u zonskom natjecanju pronađena su samo dva rezultata.

U Slavonskom Brodu Sloboda je s lakoćom pobijedila Slavoniju s visokih 7:0. Osim rezultata nisu nađeni sastavi ekipa niti strijelci (*Brodski list*, 27/1949.).

U Đakovu je 10. 07. 1949. odigrana vrlo kvalitetna utakmica između Slobode i Crvene zvijezde iz Slavonskog Broda. Rezultat je bio 3:2 (2:2) za gostujuću ekipu, tada najbolju u Hrvatskoj. Ekipa Slobode na toj utakmici igrala je u sljedećem sastavu: Katica Milošević-Vesinger-Zupčić, Karolina Angebrandt-Wiedermann, Mira Duč, Lenka Šestak-Majher, Magda Ratinčević-Vrpoljac, Ružica Ajhinger i Dragica Francem. Sudio je Franjo Vranešić iz Slavonskog Broda. Poznavatelji rukometa u Đakovu sjetit će se Franje Vranešića kao suca u malom rukometu šezdesetih godina. Rukometašima Đakova sudio je mnogo utakmica, često na vrlo vrućim terenima i ostao u sjećanju kao autoritativan i dobar „djelitelj pravde”.

Drugi podaci sa tih utakmica nisu zabilježeni (arhivska građa B. CUVAJA).

Međutim, iz *Glasa Slavonije* (1372/1949.) može se izvesti zaključak da je ekipa Slobode u zoni Jug osvojila drugo mjesto iza ekipe Crvene zvijezde jer se kvalificirala za turnir koji se igrao u Čakovcu 24. i 25. 09. 1949. godine. Na tom turniru Sloboda je trebala razigravati s ekipama Naprijeda iz Siska, Mladosti iz Čakovca i Jedinstva iz Donjeg Miholjca kao prednatjecanju za polufinalni turnir u Slavonskom Brodu. Sudjelovanje na tom turniru Sloboda je otkazala iz „tehničkih razloga” (arhivska građa B. CUVAJA).

Za đakovačku rukometnu povijest značajna je činjenica da je hazena sekcija Slobode igrala na prvom poslijeratnom prvenstvu Hrvatske u hazeni kroz zonsko prvenstvo. Zauzevši drugo mjesto iza tada neprikosnovene ekipe Crvene zvijezde iz Slavanskog Broda nije iskorištena mogućnost da se uključi u nastavak natjecanja za prva mjesta u Hrvatskoj. „Tehnički razlozi” za otkazivanje turnira u Čakovcu vjerojatno su bile financije jer je hazena u to vrijeme u Đakovu bila u drugom planu.

U jesen 16. 10. 1949. godine, u Đakovu je odigrana prijateljska hazena utakmica između Slobode i Grafičara iz Osijeka. Pobijedila je zasluženom ekipa Grafičara s 4:0. Osječke hazenašice tijekom cijele utakmice bile su bolje i zasluženom pobijedile. U ekipi Grafičara istakle su se Homoki, Šmac i Balen (*Glas Slavonije*, 1397/1949.).

Već tada u Hrvatskoj kao i svim drugim sredinama počinju se nazirati nova kretanja u rukometnom sportu. Uz hazenu uspješno se igra veliki rukomet, a na sportska vrata „kuca” mali rukomet. Nerijetko, iste igračice igraju hazenu i veliki, a ponegdje i mali rukomet. U tisku se često nalazi izraz rukomet za sve inačice rukometne igre što izaziva ne malu zabunu. U Đakovu se do 1950. godine taj trend još nije primijetio. Zato se za sada zadržimo na hazeni.

U ljeto 1950. godine hazena ekipa Slobode odigrala je dvije prijateljske utakmice protiv ekipe Mirko Kljaić iz Nove Gradiške. U prvoj koja je odigrana u Novoj Gradiški pobijedila je domaća ekipa s 9:5. Tjedan dana poslije iste ekipe igrale su „revanš” u Đakovu i u toj utakmici Sloboda je pobijedila s rezultatom 4:3 (I. PETRANOVIĆ: *Četvrt stoljeća rukometa Novogradiškog kraja*).

Prvenstvo Hrvatske u hazeni za 1950. godinu organizirano je u četiri zone. Sloboda Đakovo svrstana je u zonu „D” u kojoj su pored Slobode još bile ekipe Lokomotiva Vinkovci, Mladost iz Vinkovaca, Šokadija iz Vrpolja, Šokadija iz Babine Grede i Budućnost iz Andrijevac. Hazena savez odredio je nositelje organizacije prvenstva za svaku zonu. Za zonu „D” vođenje prvenstva povjereno je Slobodi iz Đakova. Prema rezultatima koje je đakovačka Sloboda ostvarivala u prethodnim natjecanjima, Sloboda je istaknuta kao favorit u zoni „D” (*Narodni sport*, 332/1950.).

Propozicije su odredile da se prvenstvo u zonama igra po dvostrukom bod sustavu svako sa svakim. Početak prvenstva određen je za 13. 07., a završetak zonskog prvenstva planiran je za 10. 09. 1950. godine. Nakon zonskog

prvenstva igrat će se polufinalni turnir na kojem će sudjelovati po dvije najbolje ekipe iz svake grupe zonskog natjecanja.

Od rezultata iz zonskog natjecanja nađen je samo jedan rezultat đakovačkih hazenašica. Bio je to s utakmice Šokadija Vrpolje - Sloboda Đakovo koja je odigrana u Vrpolju 23. 07. 1950. godine. Rezultat je glasio 7:2 u korist Šokadije (*Glas Slavonije broj 1635/1950.*). Iako nisu pronađeni drugi rezultati utakmica u zoni „D” uvrštenjem Slobode iz Đakova i Šokadije iz Vrpolja na polufinalni turnir zaključuje se da su Sloboda i Šokadija iz Vrpolja osvojile prva dva mjesta i time se plasirale u daljnje natjecanje.

Polufinalni turnir na kojem su igrale po dvije najbolje ekipe iz zona „C” i „D” održan je u Novoj Gradiški 17. i 18. 09. 1950. godine. Na turniru su igrale ekipe Mirko Kljaić iz Nove Gradiške, Crvena zvijezda iz Slavonskog Broda, Sloboda iz Đakova i Šokadija iz Vrpolja. Ekipa Slobode izgubila je sve tri utakmice. U prvoj je domaća ekipa Mirko Kljaić pobijedila Slobodu s 13:1. U drugoj je Crvena zvijezda pobijedila Slobodu s visokih 13:0, a treća je utakmica registrirana za Šokadiju iz Vrpolja sa 6:0 zbog nastupa neregistrirane igračice (*Glas Slavonije, 1682/1950. i sjećanje igračica*).

Prvo mjesto osvojila je ekipa Crvene zvijezde iz Slavonskog Broda, a drugo Mirko Kljaić iz Nove Gradiške. Time su se ove dvije ekipe plasirale na finalni turnir prvenstva Hrvatske koji se 14. i 15. 10. održao u Zagrebu. Šokadija iz Vrpolja je bila treća, a đakovačka Sloboda posljednja.

Skupština novoosnovanog Hazena saveza Hrvatske donijela je odluku o osnivanju Hrvatske hazena lige koja će se početi igrati u proljeće 1951. godine. U ligi će igrati 8 klubova čija mjesta će popuniti najbolje 4 ekipe iz prethodnog prvenstva (1950. godine). Sljedeća 2 mjesta zauzet će dvije najbolje ekipe sa turnira za plasman od petog do osmog mjesta koji se igrao u Slavonskom Brodu 22. – 23. listopada 1950. godine, a posljednja mjesta će popuniti ekipe s turnira koji će se održati u proljeće 1951. godine.

Značajno je da je Sloboda iz Đakova s rezultatima u prvenstvu i na polufinalnom turniru u Novoj Gradiški ostvarila pravo da igra na turniru za poredak od 5. do 8. mjesta koji se igrao u Slavonskom Brodu. Na turniru u Slavonskom Brodu su igrale Lokomotiva iz Zagreba, Šokadija iz Vrpolja, Proleter iz Belišća (umjesto Naprijeda iz Siska) i Sloboda iz Đakova. Međusobni rezultati s polufinalnih turnira računali su se na ovom turniru. Na taj način je Sloboda započela turnir s rezultatom od 0:6 koji je registriran protiv Šokadije iz Vrpolja na turniru u Novoj Gradiški. Drugi rezultati Slobode s ovog turnira

nisu pronađeni kao ni mjesto koje je osvojila na kraju tog turnira (arhivska građa B. CUVAJA).

Sloboda iz Đakova kao i Šokadija iz Vrpolja plasirale su se u Hrvatsku ligu 1951. godine. Vjerojatno da su to pravo ostvarile rezultatima na turniru u Slavonskom Brodu. Ostaje mogućnost i da su popunile upražnjeno mjesto ekipe koja je odustala od natjecanja u Hrvatskoj ligi.

U knjizi Ive Petranovića „Četvrt stoljeća rukometa Novogradiškog kraja” nađen je jedini rezultat Slobode u Hrvatskoj ligi 1951. godine. Ekipa Mirko Kljaić iz Nove Gradiške pobijedila je Slobodu iz Đakova s 5:0. Drugi rezultati s tog natjecanja nisu pronađeni kao ni poredak na kraju proljetnog dijela prvenstva.

Hazenu u Đakovu poslije Drugog svjetskog rata igrale su: Marica Trunk-Diklić, Katica Milošević-Vesinger-Zupčić, Zora Hegedušević-Gilih, Marica Ratinčević-Vrpoljac, Tonka Šel-Strnad, Katica Vajler-Tornjanski, Barica Morić-Novak, Zdenka Marković, Ruža Ajhinger, Marica Pavić, Micika Salaj, Karolina Angebrandt-Wiedermann, Mira Duč, Lenka Šestak-Majher, Dragica Francem, Anka Medvedarović-Makir i Anica Carević. Katica Milošević-Vesinger-Zupčić igrala je hazenu i u prije ratnom razdoblju (arhivska građa B. CUVAJA i E. NJIRJAK: *Hazena – zaboravljeni sport žena*).

Glas Slavonije (1909/1951.) objavio je članak s nazivom HAZENA LIGA HRVATSKE i podnaslovom Crvena zvijezda prvak proljetnog dijela u kojem novinar (t. j.) piše: „u nedjelju trebala se odigrati utakmica posljednjeg kola prvenstva Hrvatske u hazeni između brodske „Crvene zvijezde” i „Mladosti” iz Đakova. „Mladost” međutim nije nastupila na ovoj utakmici, nego ju je predala”. Iz navedenog članka može se izvesti pogrešan zaključak da je drugo đakovačko sportsko društvo Mladost koje je osnovano 1950. godine i koje je imalo u planu osnovati hazena sekciju (*Glas Slavonije, 1817/1950.*) igralo na toj utakmici. Sigurno je riječ o pogrešci novinara jer je u Hrvatskoj hazena ligi 1951. godine igrala Sloboda iz Đakova. Da je SD Mladost osnovala hazena sekciju ona bi se uključila u natjecanje u Drugu hrvatsku ligu koja se također igrala u proljeće 1951. godine i koja je imala samo 4 člana.

I tada dolazi do već poznatih događaja u rukometnoj povijesti Hrvatske. Izvanredna skupština Hazena saveza Hrvatske donijela je odluku da se fuzionira sa Rukometnim savezom Hrvatske. Novi savez donosi odluku da se u Hrvatskoj prestane sa natjecanjem u hazeni i da se pređe na igranje malog rukometa.

Uz već opisano negodovanje nekih slavonskih hazena klubova, koje nije naišlo na veći odjek u Hrvatskoj, i u Đakovu se hazena 1951. godine prestala igrati. Zadržala se još neko vrijeme kao rekreacija mladih djevojaka u očekivanju organizacije malog rukometa do kojeg nije došlo tako skoro.

Ali hazena je odigrala svoju povijesnu ulogu u svijetu, u Hrvatskoj pa i u Đakovu. Pokazala je svu draž i ljepotu kolektivnog sporta za djevojke i bila uvod u rukomet kakav danas poznajemo.

SUMMARY

Zvonimir Mikić

HAZENA IN ĐAKOVO – FROM HANDBALL TO HANDBALL

In Đakovo, handball is one of the most popular and most successful, and as far as the audience is concerned, one of the most accepted sports in town. Modern handball is usually known to every sports fan, regardless of what their favourite sport is. It is less known that modern handball has undergone through phases of development in the world, in Croatia, and also in Đakovo. This article would like to provide an insight into one of the versions of handball, hazena.

Many authors that have discussed the history of handball agree that hazena is a precursor of handball from which the version we are familiar with today has developed. As a game, hazena appeared in the Czech Republic at the end of the 19th century and became known as „Czech handball”. It was played in a limited circle of European countries, but it was accepted quite well in the countries in which it had been included in the competition system. Hazena was „brought” to our region by the students who studied at the faculties in Czechoslovakia, mostly in Prague and Brno, who familiarised themselves with the rules. They agreed that upon returning home for holidays of 1920, they would try to organize girls and start practicing and playing the new game. The most persistent and successful were the students from Osijek and Vukovar. They started playing hazena in their home towns with girls in Jewish clubs, which they were members of. Almost at the same time, hazena was being played in the First football school club Olimpija in Brod na Savi (Slavonski Brod).

In public announcements the new sport was referred to as handball, and that name was used up until the matches with the hazena clubs from Czechoslovakia started taking place. Since then, the name hazena was used also in Croatia.

In the summer of 1920 the first Jewish youth rally in the Kingdom of Yugoslavia was organized in Osijek, and the organizers agreed to include one handball match, for the purpose of demonstration. The match was played on August 10th 1920 by the girls’ team from the Osijek and Vukovar Jewish clubs, and it is considered to be the first handball (hazena) match in Croatia.

Slavonia soon became the centre of development for the new sport. Many towns and clubs were delighted with a sport that could be played by girls and women, and they started to establish handball divisions. Very soon, handball (hazena) was played all across Croatia, although mostly in the continental area. In 1922, the first handball (hazena) divisions were established in Đakovo in the Đakovo Sports Club (ĐŠK) and the Jewish Cultural and Sports Society. Hazena was played in intervals, from the year 1922 to 1924, from 1932 to 1935 and from 1945 to 1951.

At the beginning of the 1950s hazena was not played in Croatia anymore because a more dynamic sport emerged, which was more attractive to the viewers - small handball. Small handball was eventually accepted by all hazena clubs in Croatia and in Đakovo.

Key words: hazena, handball, Đakovo, Certissa, Građanski